

SOSIAALINEN MEDIA VERKKO-OPINTOJEN APUVÄLINEENÄ

Juridiikan opintojaksomateriaalin tuottaminen

Opinnäytetyö

Raijamaija Kauppinen
Riina Wiik

Joulukuu 2012

Liiketalous
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Tekijä(t) KAUPPINEN, Raijamaija WIIK, Riina	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 29.10.2012
	Sivumäärä	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus	Verkojulkaisulupa myönnetty
Työn nimi SOSIAALINEN MEDIA VERKKO-OPINTOJEN APUVÄLINEENÄ JURIDIIKAN OPINTOJAKSOMATERIAALIN TUOTTAMINEN		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) VANHANEN, Pekka		
Toimeksiantaja(t) JUJÄRVI, Mikael		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyönä suunniteltiin Täytäntöönpano ja ulosotto -opintojakson virtuaalinen toteutus. Perinteinen luento-opetus eroaa virtuaaliopiskelusta sekä tehtävänantojen että opettajan roolin osalta. Virtuaaliopinnoissa opiskelu keskittyy enemmän tiedonhakuun ja ongelmanratkaisuun, kuin valmiin materiaalin ulkoa opetteluun. Tähän liittyen tutkittiin verkko-opiskelun ominaisuuksia kysely- ja toimintatutkimusmenetelmiä apuna käyttäen.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusten tuloksena selvisi, että verkko-opiskelun kulmakiviä ovat toimiva vuorovaikutus, nopea palautteenanto ja sujuva vertaistuki opiskelun aikana. Vaihtoehtoisia opiskelualustoja on hyvä käyttää, mutta sosiaalinen media koetaan opiskelijoiden keskuudessa vielä enemmän vapaa-ajan välineeksi kuin opiskelun tueksi. Selkeällä ja muunlaiseen havainnointiin kuin tekstiin turvaavalla opintomateriaalilla on myös suuri merkitys virtuaaliympäristön vuorovaikutuksen onnistumisessa. Opettajien kannattaa panostaa multimediatyökalujen käyttöön enemmän kuin ladata verkkoympäristöön paljon tekstitiedostoja.</p> <p>Vahvuuksina virtuaaliopiskelussa ovat riippumattomuus ajasta ja paikasta sekä tämän tuoma joustavuus opiskelussa. Haasteita virtuaaliopiskelussa ovat opettajan ja opiskelijan vuorovaikutuksen puute ja eheän ja selkeän opintomateriaalin luominen. Myös keskustelualustojen sujuvampaa käyttöä olisi hyvä harjoittaa ja tutkia eri vaihtoehtoja Optiman lisäksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) virtuaaliopinnot, sosiaalinen media, ulosotto, juridiikka, aikuisopiskelu		
Muut tiedot		

Author(s) KAUPPINEN, Raijamaija WIIK, Riina	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 29.10.2012
	Pages	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication ()
Title SOCIAL MEDIA AS A TOOL FOR DESIGNING VIRTUAL STUDY MODULE		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) VANHANEN, Pekka		
Assigned by JUJÄRVI, Mikael		
Abstract <p>The purpose of this bachelor's thesis was to design a virtual study module for a course in Enforcement and Foreclosure. Virtual studies differ from traditional contact teaching for example concerning the assignments and the teacher's role. In virtual studies, the students will focus more on information retrieval and problem solving than on memorizing a lot of theoretical material.</p> <p>Consequently, the characteristics of virtual learning were studied using the methods of a survey and action research.</p> <p>The results show that the cornerstones of virtual studying are good interaction, quick feedback and smooth peer support during the studies. Alternative study platforms can be used, but social media is experienced more as a place to be and socialize in your spare time than as a study platform. The role of explicit and visual or multimedia study material is more important than that of text based theory material only. This has a great influence on successful interaction. The teachers should favor the use of multimedia tools instead of including a great number of text files in a virtual learning environment.</p> <p>Some of the strengths of virtual studies are freedom from time and place and flexibility. The challenges of virtual studies include lack of interaction between teacher and student and creating solid and explicit study materials. Also different conversation platforms should be used.</p>		
Keywords virtual studies, adult studies, social media, law		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

JOHDANTO	4
1 VERKKO-OPISKELUN PEDAGOGISET ERITYISPIIRTEET	6
1.1 Virtuaaliopiskelu	6
1.2 Virtuaaliopiskelun välineet	7
1.3 Oppimisprosessi	8
2 JURIDIIKAN PEDAGOGISET ERITYISPIIRTEET	15
3 SOSIAALINEN MEDIA OPISKELUALUSTANA.....	16
4 KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT	17
4.1 Kyselytutkimus.....	17
4.2 Toimintatutkimus.....	18
4.3 Toimintatutkimuksen vaiheet	20
5 RYHMÄN TOIMINTA SOSIAALISESSA MEDIASSA	21
5.1 Ryhmäntymisen vaiheet	22
5.2 Havainnointi.....	23
5.3 Toimintatutkimuksen toimijoiden roolit	24
5.4 Toimintatutkimuksen luotettavuusarviointi.....	24
6 TUTKIMUSKYSelyn RAKENNE.....	25
7 TUTKIMUSTULOKSET	27
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	30

8.1 Ryhmien eroavaisuudet ja vaikutukset lopputuloksiin	31
8.2 Kooste verkko-opiskelun ja verkko-opiskelijan heikkouksista ja vahvuuksista	33
9 OPINTOMATERIAALIN LUOMINEN OPTIMAAN	37
LÄHTEET	41
LIITTEET	43
Liite 1. Toimintatutkimuksen päiväkirja	43
Liite 2. Opettajille suunnattu kysely verkko-opinnoista	47
Liite 3. Tutkimuskysely opiskelijoille	48
KUVIOT	
KUVIO 1. Oppimis- ja ongelmanratkaisuprosessi (Koli & Silander 2002, 13).....	8
KUVIO 2. Oppimisprosessin suunnittelu (Koli & Silander 2002, 33)	10
KUVIO 3. Vastaajien ikäjakauma	27
KUVIO 4. Kuvaaja vastaajien verkko-opinnoista	28
KUVIO 5. Vastaajien käyttämät verkkoympäristöt.....	28
KUVIO 6. Verkko-opiskelun vahvuudet	29
KUVIO 7. Verkko-opiskelua haittaavat tekijät.....	29
KUVIO 8. Aloitus-mindmap	37
KUVIO 9. Mallivastaussivu	39

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Verkko-opiskelun SWOT-analyysi.....	33
---	----

JOHDANTO

Opinnäytetyönaihe saatiin toimeksiantona Mikael Juujärveltä, joka toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulun juridiikan opettajan. Tehtävänantokokonaisuuteen kuuluu opintomateriaalin laatiminen Täytäntöönpano ja ulosotto -opintojaksolle.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa, varsinkin aikuisopiskelijoiden käytössä, on paljon opintojaksoja virtuaalitoteutuksena. Opinnäytetyössä tutkittiin, kuinka sosiaalista mediaa voitaisiin jalkauttaa henkilöstön ja opiskelijoiden työvälineeksi, mitä ongelmia virtuaalisessa työskentelyssä on ja mitkä ovat sen vahvuudet.

Tutkimusongelmana oli selvittää opiskelijoiden ja opettajien suhtautumista sosiaalisen median välineisiin, verrata niitä jo käytössä oleviin sekä tutkia sosiaalisen median toimivuutta käytännössä virtuaaliopiskelun paikkana. Tutkimuksen välineenä käytettiin Facebook-ryhmää ja Digium-ohjelmalla kyselyä.

Lähdimme selvittämään tutkimusongelmaan ratkaisua toimintatutkimuksen avulla ja esitietojen kartoittamiseksi käytimme avuksi myös kvantitatiivista kyselytutkimusta.

Opiskelijoiden keskuudessa on käytössä paljon vertaistukena ja informaatiolähteinä epävirallisia ryhmiä, joissa käydään läpi opintoihin liittyviä asioita ja muuta yhteistä kanssakäymistä. Verkkoympäristöjen suurempi hyödyntäminen voi mahdollistaa tietyssä ammattikorkeakoulussa opiskelun, vaikka välimatkaa tulisi koululle enemmänkin. Omakohtaisina kokemuksina voidaan mainita myös nykyisen käytössä olevan opiskelualustan jäykkyys verrattuna verkossa vapaasti saatavilla oleviin pilvipalveluihin ja sosiaalisen median verkostoon. What happens in Optima, stays in Optima... Sekä lausahduksen hyvässä, että huonossa merkityksessä.

Vapaamuotoinen ja lähes reaaliaikainen keskustelu auttaa oppilaita tutustumaan toisiinsa ja etsimään yhdessä vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Se että työskentely on mahdollista ajasta ja paikasta riippumatta, antaa paljon joustoa aikatauluihin. Facebook ja muut sosiaalisen median yhteisöt ovat jalkauttaneet

itsensä tukevasti ihmisten arkeen - miksei niitä siis voisi valjastaa myös hyödylliseksi työvälineeksi pelkän vapaa-ajan viihdykkeen sijaan.

Opinnäytetyöllä pyritään parantamaan erityisesti aikuisopiskelijoille suunnatun virtuaaliopetuksen toteutusta, joustavuutta ja interaktiivisuutta. Erityisesti pyritään parantamaan ryhmätöiden tekemisen sujumista ja ryhmän jäsenten vuorovaikutusta virtuaalisesti. Ryhmätyöskentelyssä pyritään testaamaan sosiaalisen median työvälineitä (Facebook, blogi) ja pilvipalveluita (Mindmeister, Slideshare, aikataulutuspalvelut) ja niiden toimivuutta nykyään käytössä olevien (Optima, Office-sähköposti) sijaan.

1 VERKKO-OPISKELUN PEDAGOGISET ERITYISPIIRTEET

1.1 Virtuaaliopiskelu

Virtuaaliopiskelu eroaa perinteisestä lähiopiskelusta siinä, että opiskelu tapahtuu virtuaalisessa, tekniikan avulla luodussa, ympäristössä ja ettei opiskelu ympäristöä ole määritelty tietyllä fyysisellä paikalla eikä ajalla. Erityisesti aikuisopiskelussa virtuaaliopinnot lisäävät opiskelumahdollisuuksia ja tekevät työn, perheen ja opintojen yhteensovittamisen helpommaksi ja mahdollistavat myös pidemmät fyysiset etäisyydet. (Portimojärvi 2002, 75.)

Tietotekniikkaa hyödyntävä opetus ja opiskelu on muuttunut itsenäisestä koneen kanssa kommunikoivasta opiskelusta enemmän vuorovaikutusta korostavaksi verkkopohjaiseksi opiskeluksi, erilaisten virtuaalisten ryhmien syntymiseksi opiskelussa sekä ongelmaperusteisten oppimismuotojen kehittymiseksi ja käyttämiseksi (Portimojärvi 2002, 75).

Virtuaaliopiskelun ja lähiopiskelun piirteiden eroavaisuuksia voidaan verrata vastinparien kautta: virtuaalisuus - läsnäolo, eriaika - sama-aika, liikkuvuus - paikallaan olo, globaalius – paikallisuus, hajautuminen – yhdentymisen (Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, 34).

Opettajan rooli virtuaaliopiskelussa muuttuu perinteisestä opettajasta opiskelu ympäristön luojaan, ja opetus tapahtuu opiskeluprosessin kautta (Tella ym. 2001,23). Myös opiskelijan rooli virtuaaliopiskelussa muuttuu; oppimiseen vaikuttaa opiskelijan oma aktiivisuus eikä niinkään opetus kuten lähiopetuksessa.

Virtuaaliopiskelussa opiskelun ja oppimisen suhde on proaktiivista, ja siihen vaikuttavat opiskelijan motivaatio ja innostuneisuus. Oppimisprosessi on uusien asioiden löytämistä ja opiskelua elämää ja itseä, ei koulua, varten. (Tella ym. 2001,46.)

Perinteiseen opiskeluun verrattuna virtuaaliopiskelussa oppiminen painottuu enemmän tiedon hankintaan, kokonaisuuksien ymmärtämiseen ja tietolähteiden kriittiseen arviointiin kuin perinteiseen ulkoa opetteluun ja pänttäämiseen (Kalliala & Toikkanen 2012, 13).

1.2 Virtuaaliopiskelun välineet

Koska opettajan rooli virtuaaliopiskelussa on enemmän oppimisprosessin ohjaaja kuin tiedon välittäjä, työskentelymuodoilla ja valituilla menetelmillä on suurempi vaikutus oppimiseen. Virtuaaliopiskelussa tärkeää on koko prosessin aikainen ohjaus ja palaute, koska muuten oppiminen voi johtaa vain irrallisten asioiden oppimiseen eikä kokonaisuuden hahmottamiseen (Koli & Silander 2002, 10, 30-31).

Virtuaaliopiskelunvälineinä ammattikorkeakoulussa käytetään tällä hetkellä Optima-työtilaa ja sähköpostia, vaikka tekniikka ja välineet antaisivat mahdollisuuden paljon monipuolisempaan ja tehokkaampaan työskentelyyn. Välineiden pitäisi olla enemmän vuorovaikutusta korostavaa, verkkopohjaista opiskelua tukevaa ja erilaisten virtuaalisten ryhmien syntymistä edesauttavaa. Välineiden pitäisi myös tukea ongelmaperusteisten oppimismuotojen kehittymistä. Opiskelijaa tulisi kannustaa verkossa tapahtuvan vuorovaikutukseen pelkästään tietokoneen kanssa tapahtuvan työskentelyn lisäksi: ruudun loisteen takaa tulisi löytää myös ne muut ruutujen takana istuskelijat ja pyrkiä heidän kanssaan vuorovaikutukseen eli kokemusten, tiedon ja vertaistuen jakamiseen.

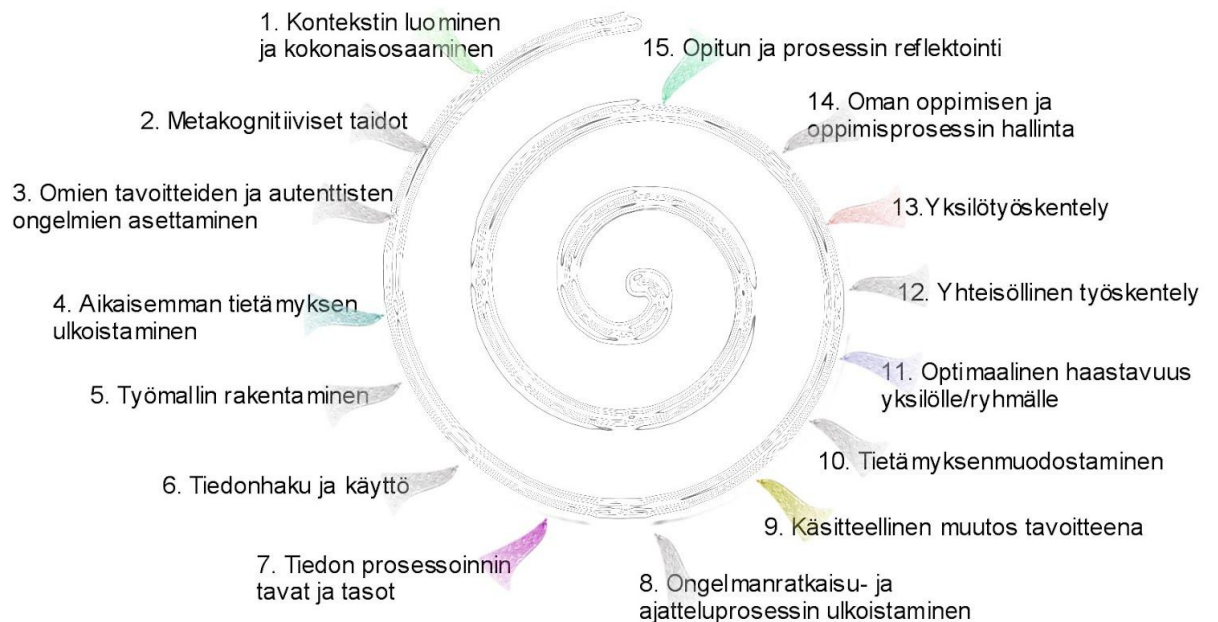
Muun muassa Kokosome-sivuston Facebook-seuraajilta oli kysytty mitä sosiaalisen median palveluita he käyttävät ja kolme suosituinta oli Facebook, Youtube ja blogit (Kalliomaa 2011). Koulun pitäisi omien järjestelmiensä taakse piiloutumisen sijaan mennä sinne missä ihmiset jo muutenkin ovat ja minkä käytön he ovat jo valmiiksi omaksuneet.

1.3 Oppimisprosessi

Virtuaaliopiskelussa käytetään blended learning–käsitettä, jolla tarkoitetaan sitä, että opetus sulautetaan eri oppimisympäristöihin sen mukaan missä oppiminen ja toiminta on autenttista ja tehokkainta (Koli 2008, 16).

Oppimis- ja ongelmanratkaisuprosessin kulku täytyy olla selvillä ennen kuin blended learning–menetelmää pystyy hyödyntämään. Oheisessa Kolin ja Silanderin kuvassa näytetään oppimis- ja ongelmanratkaisuprosessin elementit, jotka tulee ottaa huomioon opintojakson laatimisessa. Oppimis- ja ongelmanratkaisun elementit auttavat oppimisprosessin suunnittelussa. Kokonaisosaaminen on yleissivistystä, joka toimii oppimisprosessin lähtökohtana. Opinnäytetyössä Täytäntöönpano ja ulosotto–opintojakson päivittämisessä otettiin huomioon kuvion kohdat 1, 5, 6, 7, 8, 11, 12 ja 15.

Syklisesti syvenevän oppimis- ja ongelmanratkaisuprosessin elementit

KUVIO 1. Oppimis- ja ongelmanratkaisuprosessi (Koli & Silander 2002, 13)

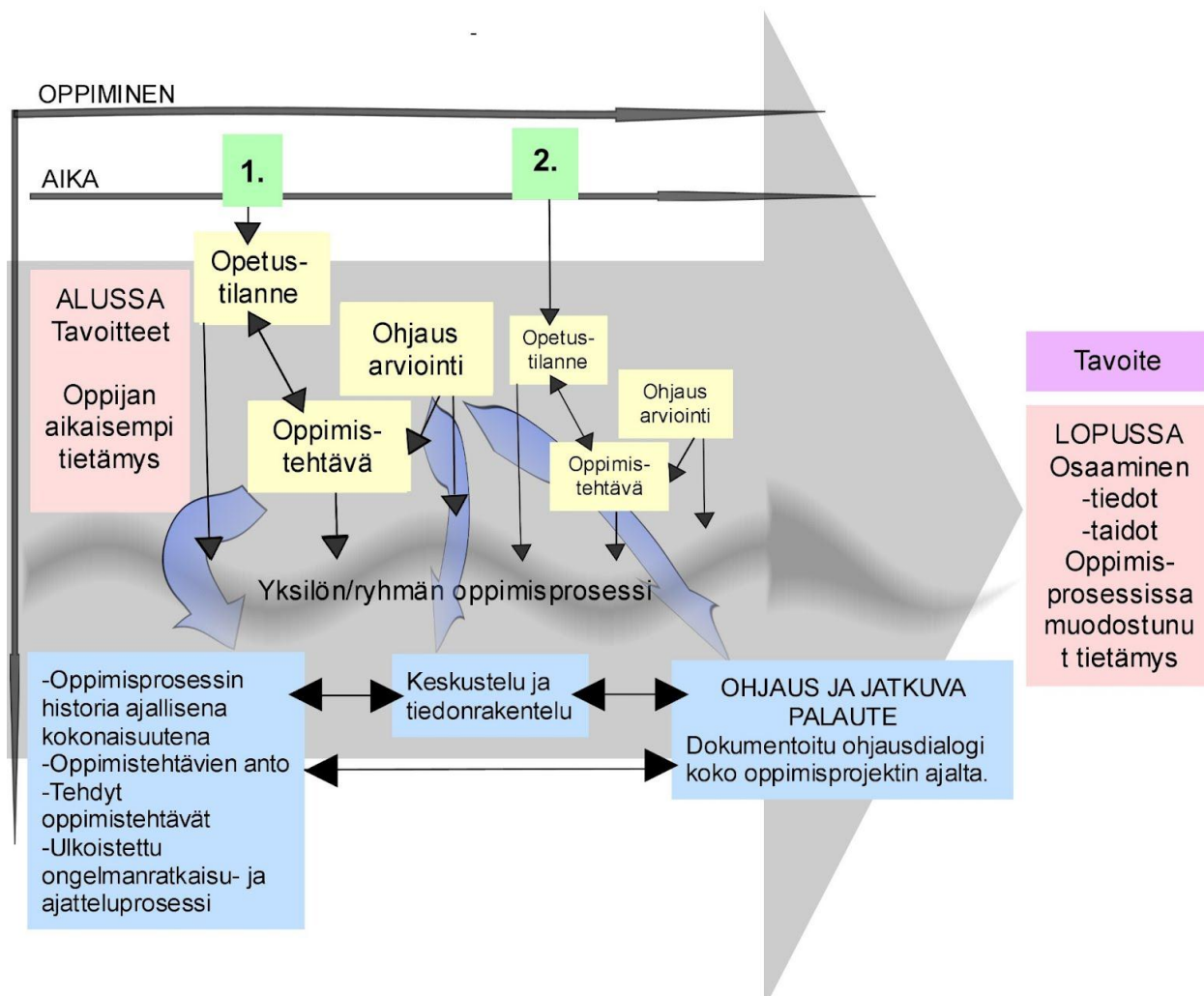
Opintojakson tavoitteessa (kuvion kohta 1) opiskelijalla on kokonaiskuva täytäntöönpanojärjestelmästä ja viranomaisorganisaatiosta. Opiskelija tuntee erilaiset ulosottooperusteet ja niihin liittyvät oikeusvaikutukset. Hän tuntee ulosottomenettelyn yleiset periaatteet ja ulosmittausta sekä lapsen huolto- ja tapaamisoikeuden täytäntöönpanoa koskevan keskeisen sääntelyn. Hän tuntee konkurssimenettelyn pääpiirteet.

Optimaan rakennettu tehtävärunko toteutettiin opettajan ja opiskelijoiden toiveiden pohjalta: opettaja toivoi tehtävien olevan nopeasti tarkistettavissa ja opiskelijat toivoivat tehtävien nopeaa kommentointia ja palautetta.

Opintojakson opettajan kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta käsitimme tiedon tapojen ja tasojen (kohta 7) olevan enemmän teorian soveltamista käytäntöön kuin tieteellistä- tai teoreettista pohdintaa (ns. ammattikorkeakoulutaso).

Ongelmaratkaisu- ja ajatteluprosessin ulkoistamisen sekä oppimisen ja prosessin reflektoinnin (kohdat 8 ja 15) tukemiseksi opintojakson tehtäviin laadittiin mallivastauksia, jotka opiskelija saa heti käyttöönsä kun on palauttanut oman vastauksensa.

Yhteisöllisyyden luomiseksi (kohta 12) opintojaksoon olisi ollut hyvä kuulua ryhmä sosiaalisessa mediassa, jossa opiskelijat olisivat voineet tehdä ryhmätöitä sekä keskustella opintojakson aiheista sekä vaihtaa kokemuksiaan, mutta valitettavasti opintojakson opettajan toiveisiin kuului pitää opintojakso perinteisesti Optimassa. Toisaalta ketään ei myöskään pakottaa koulun ulkopuolisen järjestelmän käyttäjäksi, jos henkilö ei johonkin tiettyyn sosiaalisen median palveluun halua liittyä.

KUVIO 2. Oppimisprosessin suunnittelu (Koli & Silander 2002, 33)

Oppimisprosessin suunnittelun lähtökohtana ovat oppimisen tavoitteet ja oppijan aiempi tietämys ja osaaminen. Kun oppimisprosessin tuloksena saavutettua osaamista, tietoja ja taitoja peilataan oppijoiden aikaisempaan osaamiseen, saadaan selkeä puite tai kehikko oppimisprosessin rakentamiselle. Keskeistä on miettiä, miten oppija oppii ja saavuttaa tavoitteiden mukaista osaamista. (Koli & Silander 2002, 34.) Oppimisprosessi voidaan strukturoida edellä esitettyyn tapaan opetustilanteen, oppimistehtävän ja sen ohjauksen muodostamiin kokonaisuuksiin. Opetustilanteen, oppimistehtävän, ohjauksen ja arvioinnin tehtävänä on viedä oppimisprosessia eteenpäin, edistää oppimista. Hyvä verkko-oppimisympäristö mahdollistaa sen, että oppimisprosessi tulee myös oppijalle näkyväksi niin rakenteellisesti kuin oppijan omien tuotosten ja ongelmanratkaisuprosessin ulkoistamisenkin kautta. (Koli &

Silander 2002, 34 - 35.)

Kyselyn yhtenä osa-alueena kartoitettiin erilaisia opetusmenetelmiä ja niiden tunnettavuutta ja toimivuutta opiskelijoiden keskuudessa. Menetelmät joista kyselyssä kysyttiin olivat tutkiva oppiminen, problem based-learning, DIANA-malli, aktivoiva oppiminen, case-pohjainen oppiminen ja ilmiöpohjainen oppiminen.

Tutkiva oppiminen

Silanderin ja Kolin (2003) mukaan tutkiva oppiminen soveltuu verkko-opetukseen siksi, koska se soveltuu laajojen ilmiöiden tarkasteluun ja ymmärtämiseen laajassa kontekstissa. Oppiminen nähdään yhteisöllisenä konstruktivistisena prosessina, joka muistuttaa pitkälti tutkimusprosessia (mts. 142). Tutkiva oppiminen huomioi lisäksi opiskelijan aiemmat tiedot asiasta, niiden käyttäminen on erittäin tärkeää oppimisen kannalta ja ne tulisikin aina tietoisesti huomioida opetuksessa. Tutkivan oppimisen ideana on, että käsiteltävää asiaa pystytään selittämään yhä tarkemmin ja syvällisemmin, hakemalla tukea prosessiin esimerkiksi eri lähteistä (mts. 143).

Tutkivan oppimisen prosessissa pääpaino on oppijan oman ymmärryksen kehittämisessä. Tutkivan oppimisen prosessin pituus voi vaihdella joko oppitunnilla käsiteltävästä osa-alueesta koko opintojakson mittaiseen työskentelyyn. Tutkiva oppiminen ja ongelmalähtöinen oppiminen sivuavat toisiaan läheltä, mutta siinä missä ongelmalähtöinen oppiminen suuntaa enemmän käytännön ja työelämän ongelmien oikeisiin ratkaisuihin, tutkiva oppiminen voi olla pelkästään asian tai ilmiön teoreettista tarkastelua ja uuden tiedon tuottamista. (Koli & Silander 2003, 143.)

Ongelmakeskeinen oppiminen, problem based learning (PBL)

Opetustekniikkana PBL käyttää hyväksi jo aiemmin hyväksi todettuja menetelmiä. Ongelmakeskeisen oppimisen keskeinen idea on, että oppiminen käynnistyy autenttisen, ammatillisesta käytännöstä nousevien ongelmien ja erilaisten tilanteiden kautta, jossa oppijan toiminnassa korostuvat elinikäisen oppimisen

merkitys, itseohjautuva oppiminen, kyky kriittiseen ja analyyttiseen ajatteluun, vuorovaikutustaitoihin ja informaation käsittelyyn. Näiden lisäksi PBL opetusfilosofiana korostaa opiskelijakeskeisyyttä sekä opiskelijan voimaantumista oppimisprosessissa. (Poikela 2003, 26; Poikela, Lähteenmäki & Poikela 2002, 27). Ongelmakeskeisen oppimisen lähtökohtana on ennalta suunniteltu aito ongelma, jota lähdetään purkamaan ryhmässä. PBL:ssä voidaan integroida eri oppiaineiden tietoaineiksia, jolloin opiskelijalle muodostuu irrallisten asioiden sijaan käsitys työelämän tarpeita palvelevista kokonaisuuksista..

Ongelman ratkominen tapahtuu vaiheittain tutoriaaleissa, jotka aloitetaan ongelman esittelyllä, analysoinnilla, määrittelyllä, osaamisen kartoittamisella ja oppimistarpeiden tunnistamisella. Ongelman määrittelyn jälkeen seuraa itseopiskeluvaihe, jossa kerätään tietoa ja mietitään ratkaisuvaihtoehtoja. Itseopiskelun jälkeen konsultoidaan muuta ryhmää, jaetaan ja prosessoidaan uutta tietoa sekä sovelletaan tietoa olemassa olevaan ongelmaan. Viimeisimpänä tutoriaalivaiheena on ratkaisuvaihtoehtojen hahmottaminen, loppupäätelmien ja analyysien teko sekä raportointi. (Poikela 2003, 31; Salovaara 2004).

DIANA-malli

DIANA-mallin mukainen oppimisprosessi keskittyy aitojen ongelmien dialogiseen ratkaisemiseen (Koli & Silander 2003, 149). Juridiikan opintojakson opetukseen DIANA-malli soveltuu esimerkiksi erilaisista tuomioistuimen ratkaisuista keskusteltaessa; autenttisuus tuo oppimisprosessiin elementtejä, jotka edistävät koulussa opitun tiedon siirtämistä tiedon aitoon käyttötilanteeseen. Dialogisessa ongelmanratkaisussa jokainen osapuoli ulkoistaa omaa ajatteluaan ja reflektoi sitä dialogisessa suhteessa toisten ajatteluun. (Koli & Silander 2003, 149 - 150.)

PBL:n ja DIANA-mallin käytössä virtuaalisesti tulee ottaa huomioon, että opiskelijoilla on käytössään keskustelualusta tai muu työkalu, jossa vuorovaikutusta ja vertaistukea voi käyttää hyödykseen ja jakaa.

Aktivoiva oppiminen

Aktivoivan oppimisen perusajatuksena on siirtää vastuuta oppimisesta oppijalle itselleen ja aktivoivia menetelmiä käyttäen tehdä opetuksesta oppijaa aktivoiva ja motivaatiota herättävä kokonaisuus (Koli & Silander 2003, 155). Aktivoivan opetuksen ajatusta voidaan jäsentää kolmella tavalla: diagnosointi ja aktivointi (oppijan aikaisemmat käsitykset ja niiden aktivointi), oppimisprosessin ja reflektiivisen ajattelun tukeminen (oppimispäiväkirjat, pienryhmätyöskentely) ja palautteen anto ja väärinymmärrysten haastaminen. Opettajan palaute on keskeistä oppimisen kannalta. Aktivoiva opetus voi olla hyvä väline opetuskulttuurin muuttamisessa kohti oppimisprosessiperusteista opetusta ja tutkivan oppimisen työkaluja. (Koli & Silander 2003, 155 – 156.)

Case-pohjainen oppiminen

Case on tapauskuvaus tai todellinen esimerkki, joka voi olla esimerkiksi teksti, videoleike, äänitiedosto tai artikkeli, joka ankkuroi opetettavat asiat aitoihin, todellisiin kysymyksiin. Verkko-opetuksessa autenttisuuden luominen on yleensä haasteellista. Case-työskentely tuo helposti verkkoympäristöön oppijaa motivoivia tekijöitä. Caseja voi käyttää verkko-opetuksessa seuraavilla tavoilla:

- Kontekstin luojana ja johdatettaessa aiheeseen
- Ongelman asettelun pohjana (esimerkiksi keskustelun aloittaja)
- Tietolähteenä tai raaka-aineina tiedon rakentelussa
- Tiedon tuottamisessa
- Reflektoinnissa

(Koli & Silander 2003, 163 - 164.)

Case-pohjainen oppiminen sopii erityisesti oppimisprosesseihin, joissa opittavat tiedot ja taidot halutaan ankkuroida todellisiin tilanteisiin. Usein myös ei-motivoituneet oppijat saadaan tällä opetusmetodilla prosessoimaan ilmiöitä ja opittavaa asiaa. Caseja voidaan käyttää hyväksi myös silloin, kun halutaan oppijan nopeasti saavuttavan konkreettisia tietoja ja taitoja spesifiin tilanteeseen. (Koli, Silander 2003, 166.)

Ilmiöpohjainen oppiminen

Ilmiöpohjaisen oppimisen ja opetuksen ideana on opittavan asian kokonaisvaltaisuus ja sen käsittäminen reaali maailmaa vastaavana ilmiönä. Ilmiöpohjaisessa oppimisessa käytetään tutkivaa otetta ja siinä rikotaan oppiainerajoja eli oppiaineita ja – aiheita integroidaan ja eri menetelmiä yhdistellään, jolloin oppiminen vastaa muuttuvan maailman haasteita ja auttaa käsittämään asioita monesta näkökulmasta, kokonaisvaltaisesti ja asioiden aidossa kontekstissa. Oppimisessa edetään ongelmalähtöisen menetelmän vaiheiden mukaisesti:

1. Käsitteiden selventäminen
2. Ongelman määrittäminen
3. Aivoriihi
4. Ongelman analysointi
5. Oppimistavoitteiden muodostaminen
6. Itseopiskelu
7. Purku ja analysointi

(Ilmiöpohjainen oppiminen ja opetus; Ilmiöpohjainen oppiminen; Ilmiöpohjaisuus.)

2 JURIDIIKAN PEDAGOGISET ERITYISPIIRTEET

Keskeisin oikeustieteen tutkimusaloista on oikeusdogmatiikka eli lainoppi. Sen kohteena on oikeus normikoostumana. Se selvittää tietyssä oikeusyhteisössä voimassa olevaa oikeutta tulkinnallisien menetelmien oikeuslähteistä saatavan tiedon avulla. Sen näkökulmaa oikeuteen voidaan luonnehtia sisäiseksi. (Perusasioita oikeustieteestä n.d.)

Helsingin Avoimen Yliopiston verkkosivuilla oikeustiede määritellään yllä olevalla tavalla. Opinnäytetyötä varten opettajille tehdyssä kyselyssä (kts. liite 2) selvisi, että ammattikorkeakoulutasoisessa opiskelussa ei tosin itse oikeustieteeseen tieteenalana syvennytä, vaan annettua normistoa pyritään soveltamaan käytännön tapauksiin. Kuten tuomarilla oikeudessa, ammattikorkeakoulun opiskelijallakin on käsiteltävissä tapauksissa ”ratkaisupakko”: näin mitataan, onko opiskelija ymmärtänyt normiston peruspiirteet ja yleisimmät tapaustulkinnat. Pääasiassa lainsäädäntöä sovelletaan käytäntöön, kun juridiikkaa opiskellaan amk-tasolla.

Juridiikka on myös paljon informaatiota ja yksityiskohtia sisältävää, jolloin opiskelijan täytyy muistaa paljon asiantietoa, sekä erityistapauksia että yksityiskohtia, tai vähintään tietää, mistä tarvittava tieto löytyy.

Useimmissa AMK-tason juridiikan opintojaksojen kuvauksissa osaamistavoitteena lukee seuraavaa:

- Opiskelija tuntee keskeisen lainsäädännön.
- Opiskelija tuntee säätelevän normijärjestelmän.
- Opiskelija osaa arvioida erityyppisten sopimusten sisältöä ja pätevyyttä.
- Opiskelijalla on kokonaiskuva järjestelmästä ja viranomaisorganisaatiosta.
- Opiskelija hallitsee oikeudenalan peruskäsitteet ja periaatteet.
- Opiskelija tuntee oikeudellisen sääntelyn ja seuraamusjärjestelmän keskeisen sisällön.

(Opintojaksotarjonta 2012-2013.)

Opinnäytetyötä varten JAMK:n juridiikan opettajille tehdyssä kyselyssä (kts. liite 2) nousi esiin juridiikan opettamisen erityispiirteinä muun muassa se, että juridisia pohjatietoja on harvoilla opiskelijoilla. Tällöin opetus pitää aloittaa aivan peruskäsitteistä, ja tiedonhankinnan mahdollistaminen sekä ongelmanratkaisuvalmiuksien kehittäminen korostuu.

3 SOSIAALINEN MEDIA OPISKELUALUSTANA

Sosiaalinen media; Sosiaalinen media tarkoittaa verkkoviestintäympäristöjä, joissa jokaisella käyttäjällä tai käyttäjäryhmällä on mahdollisuus olla aktiivinen viestijä ja sisällöntuottaja tiedon vastaanottajana olon lisäksi. Sosiaalisessa mediassa viestintä tapahtuu siis monelta monelle, eli perinteisille joukkotiedotusvälineille ominainen viestijän ja vastaanottajan välinen ero puuttuu (Sosiaalinen media).

Kallialan ja Toikkasen (2012, 19) mukaan nykyaikaisessa opetuksessa on vallalla enemmän opiskelija- kuin opettajalähtöinen opetus. Sosiaalinen media tarjoaa väylän tuottaa ja julkaista tietoa ja ajatuksia sekä keskustella nopeasti ja helposti kattavan ihmismäärän kanssa. Kalliala ja Toikkanen (2012, 19) nostavat sosiaalisesta mediasta esiin muun muassa blogin, erilaiset wikipalvelut, kuvanjakosivustot, pikaviestiohjelmat ja sosiaaliset verkostot. Blogien avulla voidaan julkaista artikkeleita, keskustella ja järjestää esimerkiksi palautteen kerääminen. Blogi on myös helppo tapa julkaista opiskelijoiden töitä toisten opiskelijoiden nähtäväksi. Opetusmielessä blogia voidaan käyttää kurssien koordinoimiseen, tiedottamaan yleisistä asioista ja virittämään keskusteluja. Opiskelijoita voidaan myös kannustaa perustamaan omia oppijaryhmiä, joilla aikaansaadaan blogiverkosto. Valitettavasti blogit voivat olla hankalia niitä käyttämättömille, ja foorumit toimivat keskustelualustoina blogia paremmin. Toisaalta blogi kuitenkin mahdollistaa oppijan

oman ajattelun kehittymisen, tarjoaa kanavan omille mielipiteille ja mahdollistaa oppijan oman äänen löytymisen. (Kalliala & Toikkanen 2012, 19 - 22.)

4 KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyötä varten tehtiin kaksiosaisen kyselytutkimus, jonka kohderyhmänä ovat ammattikorkeakouluopiskelijat (sekä aikuis- että nuoriso-opiskelijat) ja -opettajat. Ensimmäinen osa oli kyselymuotoinen ja toinen osa oli pilottiryhmissä suoritettu toimintatutkimus. Kyselyssä kerättiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) opiskelijoiden ja opettajien mielipiteitä ja kokemuksia virtuaaliopinnoista ja sen työkaluista Digium Enterprisen avulla. Digium -kysely julkaistiin opiskeluympäristö Optiman etusivun yleiset ilmoitukset -palstalla. Linkki kyselyyn tuotti vastauksia vain yhdeksän kappaletta, minkä jälkeen päätettiin jakaa linkki vielä sosiaalisen median kautta Jamkin opiskelijoille, jolloin saatiin lisää vastauksia. Opettajille kyselyt lähetettiin sähköpostilla. Kyselyitä lähetettiin yhteensä kahdeksan kappaletta ja vastauksia saatiin kaksi kappaletta eli vastausprosentti kyselyyn oli 25 %.

4.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksessa aineistoa kerätään standardoidusti tietystä perusjoukon otoksesta. Sillä, että aineistoa kerätään standardoidusti, tarkoitetaan sitä, että kysyttävää asiaa kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2009, 193.) Kyselytutkimuksen etuna on, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto tehokkaasti; hyvin suunnitellun lomakkeen avulla aineisto saadaan helposti käsiteltävään ja analysoitavaan muotoon. Kyselytutkimuksen heikkoutena on aineiston pinnallisuus ja se, etteivät tutkimukset

ole aina teoreettisesti kovinkaan vaativia. Tutkimuskyselyn haasteena on myös se että suhtautuvatko vastaajat vakavasti kyselyyn, ja se, ovatko annetut vastausvaihtoehdot oikeita ja ymmärrettäviä. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Koska opiskelijakyselyn tarkoituksena oli kartoittaa opiskelijoiden kokemuksia, menetelmiä ja välineitä virtuaaliopiskeluun liittyen, kyselymuotoinen tutkimus soveltui siihen parhaiten. Useimmat opiskelijakyselyn kysymykset olivat muodoltaan strukturoidun kysymyksen ja avoimen kysymyksen välimuotoja, joissa valmiin vastausvaihtoehdon jälkeen annettiin avoin kysymys (esim. jokin muu, mikä?), jonka avulla saatiin selville näkökulmia, joita kyselyä tehdessä ei ollut noussut esille. Kyselyssä oli myös jonkin verran asteikkoihin perustuvia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, joiden avulla kyselyyn saatiin uusia näkökulmia ja ajatuksia.

Kohderyhmä valittiin opintojakson tulevan käyttäjäryhmän mukaisesti eli kohderyhmänä olivat ammattikorkeakoulun opiskelijat ja opettajat.

4.2 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksessa sekä tutkitaan että yritetään muuttaa vallitsevia käytäntöjä. Tutkimuksen avulla etsitään ratkaisuja ongelmiin - olivat ne sitten teknisiä, yhteiskunnallisia, sosiaalisia, eettisiä tai ammatillisia. Olennaista on se, että tutkittavat eli käytännöissä toimivat ihmiset otetaan aktiivisiksi osallisiksi tutkimukseen mukaan. Olennaista on yhteistyö ja aktiivinen tekeminen tutkimisen ohella. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimuksissaan Kurt Lewin muotoili toimintatutkimuksellisen kenttäkokeen perusmallin, johon kuuluvat vertailuasetelma, lähtötilan kartoitus, intervention kuvaus ja lopputilan mittaaminen. Samaten hän määritteli toimintatutkimuksen spiraalin, joka kulkee seuraavien vaiheiden kautta: toiminnan suunnittelu, muutoksen toteutus, muutoksen vaikutusten seuranta ja arviointi. Lewinin lähtökohtana oli ajatus, jonka mukaan sosiaalista tilannetta voidaan parhaiten ymmärtää, kun

tilannetta ensin yritetään muuttaa ja sitten muutoksen vaikutuksia arvioidaan. Tämä on yhä keskeinen lähtökohta toimintatutkimuksessa, vaikka kokeellisia vertailuasetelmia ei juuri käytetäkään. Toimintatutkimukselle on tyypillistä:

- käytäntöön suuntautuminen
- ongelmakeskeisyys
- muutos
- tutkittavien ja tutkijan roolit aktiivisina toimijoina muutosprosessissa
- tutkittavien ja tutkijan suhteen perustana oleva yhteistyö

(Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Toimintatutkimuksen mahdollinen kohde ja tutkimuksen substanssi voi olla melkein mikä tahansa ihmiselämään liittyvä piirre. Aloite tutkimukseen voi tulla tutkijoilta tai tutkimuskohteesta. Toimintatutkimuksessa on olennaista pyrkiä tutkimisen avulla mahdollisimman reaaliaikaisesti erilaisten asiointilojen muutokseen edistämällä ja parantamalla niitä tavalla tai toisella. Yhtä tärkeää on kuitenkin muistaa, että kyseessä on myös tutkimus. Toimintatutkimuksessa tuotetaan aineistoa ja sen pohjalta uutta tutkimuksellista tietoa, vaikka aiotut käytännön muutokset eivät onnistuisikaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kanasen mukaan (2009, 52) vetäjän tehtävinä toimintatutkimuksessa on auttaa työyhteisöä työskentelemään toimintatutkimuksen syklisen prosessin mukaan, tarjota sitä edistäviä työvälineitä ja edistää ryhmän toimintaa.

Toimintatutkimusprosessia ensimmäistä kertaa vedettäessä vetäjä kohtaa ongelmia työyhteisön jäsenten kyvyssä hahmottaa ilmiöitä käsitteellisellä tasolla

Pilottiryhmässä ongelmia tuotti tehtävänannon ymmärtäminen ja konkreettisen työskentelyn aloittaminen. Ryhmän vetäjä huolehtii ryhmän osalta mm. seuraavista asioista: luottamuksellisen ilmapiirin luominen, keskinäinen kunnioitus, aktiivinen kuuntelu, kaikkien osallistuminen, ehdoton salassapitovelvollisuus (Kananen 2009, 53).

4.3 Toimintatutkimuksen vaiheet

Kananen määrittää toimintatutkimukselle 5 eri vaihetta: nykytilan kartoitus, ongelmatilanteen analyysi ja siihen johtavat tekijät, synteesi eli parannusehdotus, kokeilu, arviointi ja seuranta (Kananen 2009, 28.) Kartoitimme pilottiryhmämme toimintaa Kanasen vaiheiden mukaisesti.

Nykytilan kartoitus

Opiskelijat työskentelevät Optima-työtilassa, johon kurssit kootaan, ja jonka avulla opiskelijoiden tulisi työstää tehtäviä, sekä kommunikoida keskenään (kurssien keskustelut). Opintojaksot ja ohjeistukset keskittyvät yhteen paikkaan.

Opintojaksojen rakenne ja selkeys riippuvat usein kurssin opettajasta ja hänen tyylistään ladata tietoa Optima-pohjaan.

Ongelmatilanteen analyysi

Vaikka Optima on kattava ja paljon informaatiota sisältävä työtila, puutteet sen käyttäjien osaamisessa aiheuttavat esimerkiksi sokkeloisia kansiorakenteita, informaation löytymisen vaikeutta ja keskustelun puuttumista. Optima keskustelualustana on lähes kuollut.

Synteesi: Tutkimme, voiko “verkko-opintojakson” vetää täysin Facebook-pohjaisesti, käyttäen työkaluina Google Docsia, Facebookiin luotua ryhmää, blogia ja slideshare.net-sivustolla olevaa julkaisutyökalua. Näiden työkalujen puolesta puhuu se, että ne ovat helppoja käyttää, monet viettävät paljon vapaa-aikaansa niissä ja niiden käyttämiseen ei tarvitse ostaa kalliita ohjelmia tai muutoin ladata ja asentaa työkaluja koneelle. Tarkoituksena on löytää työkaluja, joita hyvin monet osaavat käyttää ainakin jollain tasolla, ja joissa ihmiset keskustelevat keskenään luontevasti.

Kokeilu

Kutsuttiin 40 Facebookin käyttäjää ystävälistoilta sattumanvaraisesti osallistumaan tutkimukseen, jossa tarkoituksena oli käyttää edellä mainittuja työkaluja, ja työskennellä pelkästään virtuaalisessa ryhmässä. Loppujen lopuksi tutkimukseen osallistui 9 vapaaehtoista, jotka jaettiin kolmen hengen ryhmiin. Ryhmän jäsenet

olivat toisilleen tuntemattomia ja asuivat eri puolilla Suomea. Ryhmät eivät tavanneet toisiaan kasvotusten ennen projektin aloittamista.

Toimintatutkimuksen arviointia ja seurantaä käsitellään tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

5 RYHMÄN TOIMINTA SOSIAALISESSA MEDIASSA

Toimintatutkimuksessa tarkoituksenamme oli tutkia ryhmätehtävän avulla, kuinka sosiaalista mediaa voitaisiin soveltaa oppilaiden työvälineenä opiskelussa, mitä ongelmia sosiaalisen median käytössä on, mitkä ovat sen vahvuudet ja millä tavoin se voisi edistää opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta virtuaaliopinnoissa. Pilottiryhmiä oli kolme kappaletta, joissa jokaisessa kolme jäsentä. Ryhmien jäsenet olivat iältään 18–30 -vuotiaita erilaiset taustat omaavia henkilöitä. Halusimme, että ryhmäläiset omaavat erilaisia taustoja opiskeluun ja tietotekniikan käyttöön liittyen, koska silloin mielestämme tuloksia ja kommentteja voidaan paremmin soveltaa aikuisopiskelijoihin, jotka usein ovat taustoiltaan heterogeenisiä.

Loimme yleisesti käytettyyn sosiaaliseen mediaan, Facebookiin ryhmän, johon kutsuimme sattumanvaraisesti henkilöitä omilta kaverilistoiltamme. Nimesimme ryhmän RAMK-Opintojaksoksi. Saimme muodostettua RAMK-Opintojakso-ryhmään kolmen hengen ryhmiä, jotka mieltivät omaa historiaansa verkko-opiskelun parissa käsitellen verkko- ja ryhmäopiskelun hyviä ja huonoja puolia sekä käyttäen eri työkaluja (Facebook, Google Docs, Slideshare, blogi) ryhmätyönsä luomiseen. Käytimme aktivoivaa opetusta löyhästi ohjenuorana pilottiryhmän työskentelyssä (opiskelijälähtöinen oppiminen; vetäjä antoi ryhmälle materiaalia, joita ryhmäläisten piti kommentoida ja sitä kautta lisätä tietämystään ja laajentaa näkökulmiaan asiasta itseohjautuvasti), vaihtelevin tuloksin. Osa ryhmästä olisi tarvinnut selkeämpää ohjeistusta ja opettajan tukea, kun taas osa ryhmästä motivoitui ja aktivoitui itsenäisesti työskentelyyn. Ryhmät työskentelivät oman aikataulunsa mukaisesti pohtien omaa historiaansa verkko-opiskelijana käyttäen eri työkaluja (Facebook,

Google Docs, Slideshare, blogi) ja antaen palautetta, miten toteutettu opintojakso toimi ja mitä tämälntapaisessa työskentelyssä voitaisiin kehittää.

5.1 Ryhmäntymisen vaiheet

Pääasiassa Ramk-Opintojakso –ryhmässä tehty toimintatutkimus noudatti Kanasen (2009, 53) määrittelemää ryhmäntymisen vaihekaaviota.

Ryhmän hitsaantuminen ryhmäksi vie oman aikansa, ja toimivan ryhmän muotoutuminen noudattaa tiettyä kaavaa. Ensimmäinen vaihe on järjestäytymisvaihe, jossa ryhmän jäseniä vaivaa epävarmuus ryhmän tavoitteista, toiminnasta ja rooleista. Kommunikointi on varovaista ja mielipiteitä ei uskalleta esittää. Ryhmän vetäjän tärkein tehtävä on luottamuksen löytäminen, jota ilman kaikki muu tulee epäonnistumaan. Alkuvaiheisiin voi kuulua kuohuntaa ja koko toiminnan kyseenalaistamista, mutta se kuuluu ryhmäprosessin käynnistymisvaiheeseen.

Toisessa vaiheessa, yhdenmukautumisvaiheessa, ryhmä alkaa toimia yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Mielipiteitä uskalletaan tuoda esille edellyttäen, että luottamus on saavutettu.

Kolmas vaihe, erilaisuuden hyödyntämisvaihe, sisältää ryhmän oivalluksen siitä, että ryhmän jäsenet ovat hyväksyneet toisensa tasavertaisiksi toimijoiksi, ja jokaisen vahvuudet pitäisi valjastaa yhteisen hyvän saavuttamiseksi.

Säilytysvaiheessa (neljäs vaihe) ryhmä rutinoituu ja sen toimintatehokkuus saattaa jopa laskea. Oleellista on, että ryhmän vetäjä tunnistaa ryhmän kehitysvaiheiden olemassaolon. (Kananen 2009, 55 - 57.)

Yleisesti ryhmä koostetaan tavoitteiden mukaan. Ryhmän jäsenten pitäisi tulla toimeen keskenään, sillä ristiriitaisuudet haittaavat ryhmän toimintaa. Tehokas ryhmä edellyttää ryhmän jäseniltä erilaisuutta. Toimintatutkimuksen käynnistäminen

voi olla hankalaa, sillä kyse on uudesta toimintamallista, joka vaatii oman oppimisprosessinsa. Monille ihmisille keskustelun aloittaminen esimerkiksi työn organisoinnin ongelmista on hankalaa sillä nämä asiat ovat perinteisesti kuuluneet päällikkötason ihmisille, pilottiryhmässä opettajalle (Kananen 2009, 57 - 58).

5.2 Havainnointi

Yleisesti pilottiryhmän toiminnassa on havaittavissa kaipuuta opettajavetoiseen työskentelyyn opettajien taas pyrkiessä ohjaamaan ryhmää opiskelijalähtöiseen työskentelyyn. Tosin ongelmalliseksi havainnoinnin tekee se, että tutkija on itse mukana toimintatutkimuksen aktorina, jolloin hänen tiedonkerääjän roolinsa voi olla hankala toteuttaa. Lisäksi tutkijan toiminta tutkimustilanteessa herättää luotettavuuskysymyksen. Havainnoinnin muotoja ja luokitteluja on monia. Voidaan puhua suorasta ja epäsuorasta havainnoinnista, strukturoidusta ja strukturoimattomasta, inhimillisestä ja mekaanisesta havainnoinnista. Pilottiryhmän havainnoinnin dokumentointiin käytimme päiväkirjamaisia merkintöjä, joita oli helppo seurata ja koostaa Facebookin tekemän historiajanan avulla.

Suorassa havainnoinnissa tutkija seuraa ilmiöön liittyviä tapahtumia paikan päällä, niin että muut aktorit voivat havaita havainnoinnin, eli opettaja osallistuu pilottiryhmän toimintaan ja antaa ohjeita, liittyy oheistietoa ja vastaa kysymyksiin. Epäsuora havainnointi voidaan toteuttaa niin, että tutkija on kohteiltaan piilossa havainnointipaikalla, eli opettaja voi käydä seuraamassa oppilaiden päivityksiä pilottiryhmässä mutta ei kommentoi niihin. Pilottiryhmän seuraamisessa käytettiin myös strukturoimatonta havainnointia, eli pyrittiin kirjaamaan mahdollisimman paljon tilanteeseen liittyvää materiaalia ylös ja koostamaan tästä tutkimusaineistoa. Tutkija on, opettajan roolissa, myös osallistuva havainnoija. Tässä tosin on vaarana, että tutkija on liian reaktiivinen osa tutkimuksessa, mikä heikentää tutkimuksen objektiivisuutta. Reaktiivisuus tarkoittaa tutkijan ja tutkimusasetelman vaikutusta tutkittavaan ja sitä kautta tutkimustuloksiin, joihin voi tästä syystä tulla vääristymiä. Opinnäytetyössä pyrittiin pienentämään tätä riskiä siten, että toinen tutkijoista on

havainnoinut taustalla tapahtumia, ja toinen toiminut pilottiryhmän ohjaajana. Tällöin meillä on käytössä sekä osallistuvan että ulkopuolisen havainnoijan materiaali aineistoa käsiteltäessä. Toimintatutkimuksessa tutkijan reaktiivisuutta on tosin mahdoton poistaa kokonaan, sillä tutkija on aina itse mukana toimintaan liittyvässä ongelmassa riippumatta siitä, onko tutkija yhteisön jäsen vai sen ulkopuolelta.

5.3 Toimintatutkimuksen toimijoiden roolit

Kananen (2009, 50) kertoo, että toimintatutkimus eroaa muista tutkimusmenetelmistä siinä mielessä, että toimintatutkimuksessa tutkijan passiivinen rooli ei riitä, vaan koko tutkimuksen onnistuminen on riippuvainen tutkijasta. Toimintatutkimus on usein ryhmätoimintaa, joten aktoreidenkaan passiivinen rooli ei ole hyväksyttävää. Tutkittavan ilmiön hallitsemisen lisäksi tutkijalla tulee olla myös ihmissuhdetaitoja; tutkijan roolissa vaaditaan kommunikointi-, ryhmänhallinta- ja ongelmanratkaisukykyä.

Ryhmän vetäjän tulee pyrkiä siihen, että ryhmän jäsenet ovat enemmän äänessä, ja vetäjä itse toimii kuuntelijana ja kannustajana. Vetäjä toimii myös samalla ryhmälle esimerkkinä. Toiminnasta vetäytyjät tulisi "puhua" takaisin ryhmän toiminnan piiriin.

Pitää myös muistaa, että vetäjä tulee kuulemaan sitä enemmän vastarintaa, mitä vaikeampi asia on kyseessä. Ihmiset ajattelevat yleisesti "Miten tämä vaikuttaa minuun?" Avoin tiedottaminen ja selkeä kuva tavoitteista auttavat, kuten myös tunne siitä, että on itse ollut osallisena vaikuttamassa asioihin. (Kananen 2009, 51-52.)

5.4 Toimintatutkimuksen luotettavuusarviointi

Kanasen (2009, 88) mukaan toimintatutkimuksen arviointi on vaikeaa, sillä vaikka toimintatutkimus luetaan laadulliseen tutkimukseen kuuluvaksi, sen luotettavuusmittarit eivät kuitenkaan sovi suoraan mittaamaan toimintatutkimusta.

Toimintatutkimuksessa on yleensä joukko erilaisia tutkimusmenetelmiä ja –otteita. Toimintatutkimus on enemmänkin tutkimusstrategia kuin tutkimusmuoto; sen avulla voidaan yhdistää monia eri tapoja mitata ilmiöitä.

Tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa kaksi tekijää: stabiliteetti ja konsistenssi. Ensimmäinen mittaa mittarin pysyvyyttä ajassa, jälkimmäinen loogista ristiriidattomuutta. Uusintamittauksilla voidaan testata stabiliteettia. Toisaalta tutkimuksen toteuttaminen samassa kohderyhmässä on ongelmallista, sillä tutkimus sinänsä vaikuttaa tutkittaviin. (Kananen 2009, 89.) Koska pilottiryhmämme noudatti melkoisen tarkasti virtuaaliryhmien tutkittua toimintamallia, päätelimme että tutkimus siltä osin on stabiili. Pilottiryhmässä käytimme myös jonkin asteista rinnakkaismittausta, sillä pilottiryhmä jaettiin pienempiin ryhmiin, joiden aikataulut oli hieman erilaista. Näin pääsimme seuraamaan, miten ryhmien toiminta erottuu, kun ulkoiset vaatimukset eroavat, ja millaisia tuloksia eri aikataulut-malleilla saadaan.

Toimintatutkimusta käytettäessä Kananen suosittelee käyttämään tarkkaa dokumentaatiota tutkimusta seurattaessa (Kananen 2009, 95). Pidimme pilottiryhmän toiminnasta päiväkirjaa, ja lisäksi vain toinen tutkijoista osallistui ryhmän toimintaan ohjaajana, toinen seurasi sivusta ryhmän toimintaa ja tapahtumia.

6 TUTKIMUSKYSelyn RAKENNE

Tutkimuskysely aloitetaan vastaajan segmentoinnilla. Ensimmäisiä kysymyksiä ovat ikä, sukupuoli, opiskelun aloittamisvuosi ja se, kuuluuko opiskelija päivä- vai iltaopiskelijoihin. Näiden kysymysten perusteella kartoitetaan, millaisia eroja syntyy iän ja sukupuolen perusteella, mitä opiskelujen vaihe vaikuttaa verkko-opiskeluosaamiseen (aloittava opiskelija vrt. jatkava opiskelija) ja mitä eroja verkko-opiskelun käytössä esiintyy päivä- ja iltaopiskelijoilla.

Seuraavaksi tutkimuksessa kysytään, onko vastaajalla kokemusta erilaisista opetusmenetelmistä, ja onko hänellä käyttäjäkokemusta erilaisissa verkkoympäristöissä. Tämän kysymyksen tarkoituksena on selvittää, onko vastaaja tietoinen opetusmenetelmistä, joihin hän on osallistunut, ja millainen käyttäjätausta hänellä on erilaisissa verkkoympäristöissä. Tietoyhteiskuntataidot ovat nykypäivänä tärkeitä, ja mitä monipuolisemmat ne ovat, sen parempi. Opetusmenetelmien kartoituksella voimme selvittää, mitkä menetelmät ovat opiskelijoille tuttuja, ja voisiko niitä hyödyntää myös vastaisuudessa verkko-opintokokonaisuuksia suunniteltaessa.

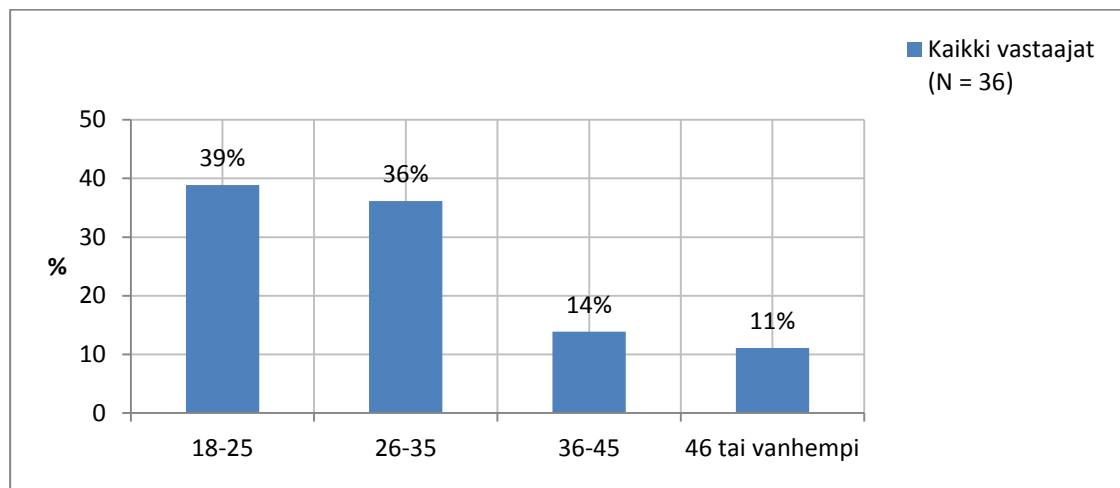
Kartoitamme kyselyssä myös vastaajien ryhmätyökokemuksia. Tällä pyrimme selvittämään, kumpi vastaajien mielestä on mielekkäämpää: opiskelu pienryhmissä, vai yksilötyöskentely. Pyrimme kartoittamaan myös ryhmätyöskentelyn positiivisia puolia sekä haasteita ja selvittämään, miten näitä voisi käyttää hyväksi tai korjata verkko-opintokokonaisuutta suunniteltaessa. Samanlainen kyselysarja koskee myös verkko-opiskelua yleisesti, ja tämän avulla pyrimme samoin selvittämään, mitä vahvuuksia voimme hyötykäyttää verkko-opiskelussa, ja mitä heikkouksia taas voisimme parantaa opintomateriaalin suunnittelussa.

Tarkoituksena on tehdä kyselystä kaksiosainen: laajempi, kvantitatiivisempi osio on suunnattu opiskelijoille, ja opettajille on tarkoitus tehdä enemmän avoimiin kysymyksiin pohjaava, lyhyempi kysely. Kolmantena osana tutkimuksessa on tarkoitus myös muodostaa pilottiryhmiä Facebookiin, jotka tiettyjä verkkotyöskentelyn työkaluja käyttäen muodostavat pienryhmissä materiaalia, jakavat sen opettajalle ja antavat tehtävästä palautetta. Tarkoitus on käyttää ryhmissä eri yhteisöistä koottuja henkilöitä, jolloin verkkoryhmä konkretisoituu; jos koehenkilöt ovat kaikki esimerkiksi samasta kaupungista, verkkotyöskentely on helppo korvata ”lähityöskentelyllä”. Tämä on samalla myös tutkimuksen ja opintomateriaalin tekijöille mahdollisuus testata erilaisia työympäristöjä juridiikan opintomateriaalin koostamista silmällä pitäen.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Opettajien kyselyyn saimme kaksi vastausta seitsemästä (29%).

Opiskelijatutkimuskyselyyn saimme 36 vastausta, tarkkaa lukumäärää ei voi potentiaalisista vastaajista laittaa, koska kysely oli avoimena linkkinä Optima – työtilan etusivulla eli mahdollisia vastaajia olivat kaikki Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijat, jotka käyttivät Optimaa -työtilaa. Kyselyyn osallistuneista suurin osa (39%) oli 18 - 25 –vuotiaita tai 26 - 35 –vuotiaita (36%), yli 35 –vuotiaiden osuus tutkimuksesta oli neljännes (25%). Eniten vastaajia oli 2010 aloittaneissa opiskelijoissa (36%).

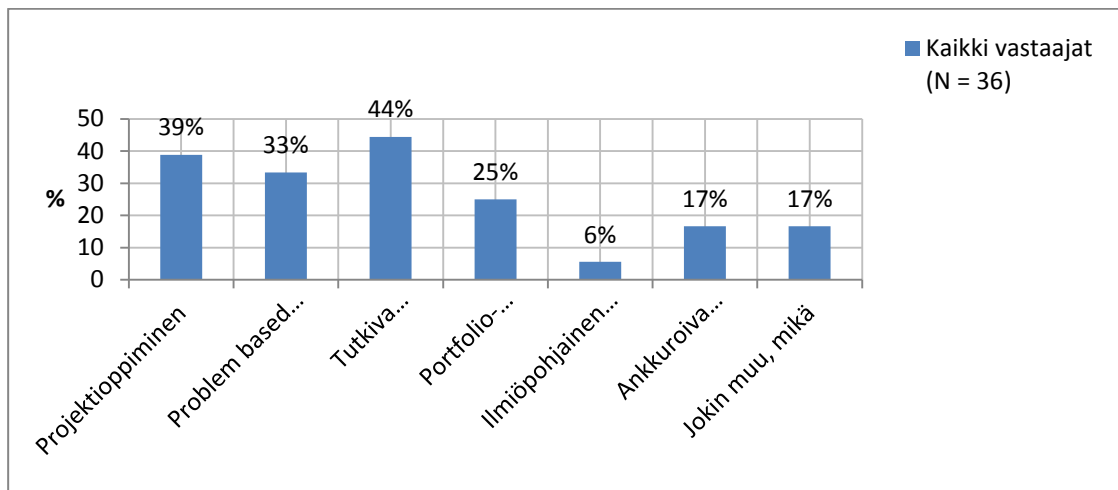

KUVIO 3. Vastaajien ikäjakauma

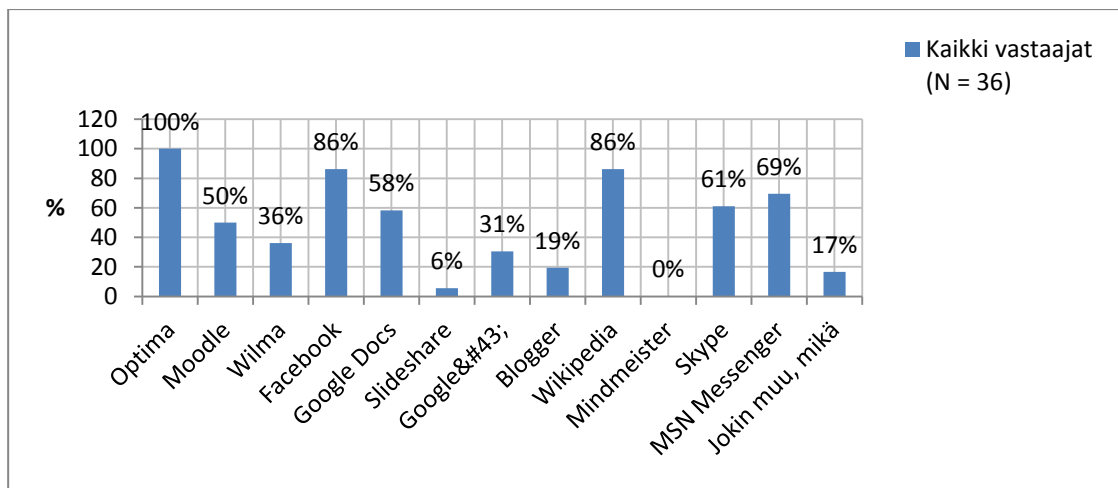
Iltaopiskelijoita kyselyyn vastanneista oli noin kolmasosa (36%).

Kyselyyn vastanneet olivat pääasiassa käyttäneet verkko- ja virtuaaliopinnoissa tutkivaa oppimista, projektioppimista ja problem based learning -menetelmää.

JAMK:n opettajille tehdyssä kyselyssä kaikki vastanneet mainitsivat tutkivan oppimisen osana verkko-opintojensa suunnittelua.

KUVIO 4. Kuvaaja vastaajien verkko-opinnoista

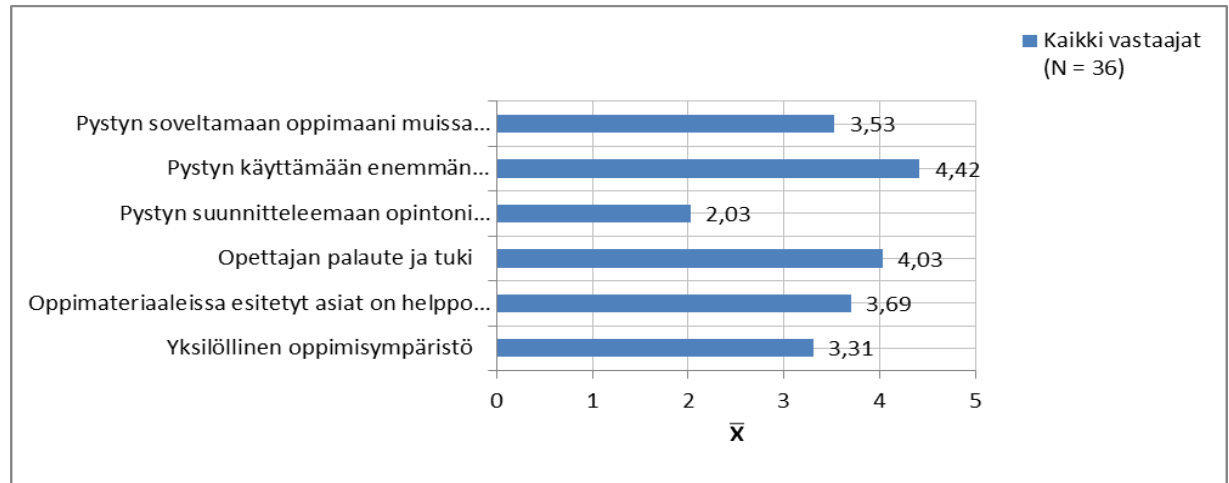

KUVIO 5. Vastaajien käyttämät verkkoympäristöt

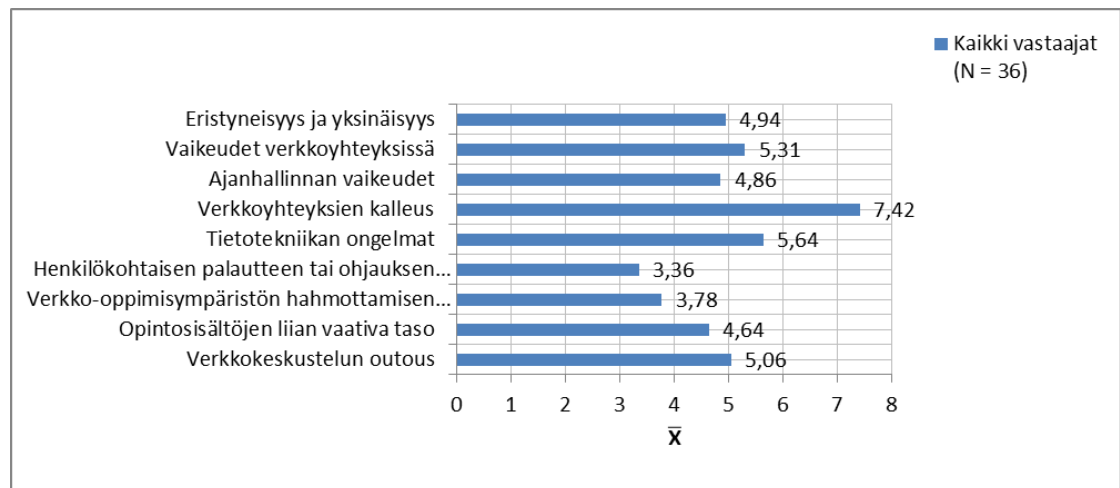
Tutkimuksessa mukana olleilla opiskelijoilla oli lähes puolella kokemusta tutkivasta oppimisesta (44 %) tai projektioppimisestä (39 %). Ongelmalähtöiseen oppimiseen (Pbl) oli tutustunut noin joka kolmas (33 %) vastanneista. Esitetyistä vaihtoehdoista vähiten kokemusta vastaajilla oli ilmiöpohjaisesta oppimisestä (6 %).

Tutkimuksessa mukana olleista opiskelijoista kaikille (100 %) oli Optima tuttu. Yleisimpien verkkoympäristöjen joukossa olivat myös Wikipedia (86 %), Facebook (86 %) ja Messenger (69 %). Noin puolet mukana tutkimuksessa olleista opiskelijoista oli tutustunut myös Moodleen (50 %), Google Docksiin (58 %) ja Skypeen (61 %). Vähiten käytettyjä olivat Wilma (36 %), Google+ (31 %).

Tärkeimmäksi verkko-opiskelun vahvuudeksi nousi ”Pystyn suunnittelemaan opintoni aktiivisesti ja etenen tavoitteiden mukaisesti” (ka = 2,03). Vahvuudeksi koettiin myös yksilöllinen oppimisympäristö (ka = 3,53). Vuorovaikutus (ka = 4,42) ja opettajan palaute ja tuki (ka = 4,03) koettiin vähemmän tärkeäksi vahvuudeksi.

KUVIO 6. Verkko-opiskelun vahvuudet

KUVIO 7. Verkko-opiskelua haittaavat tekijät

Henkilökohtaisen palautteen ja ohjauksen puute (ka = 3,36) oli kyselyn mukaan suurin verkko-opiskelun heikkous. Muina heikkouksina kyselystä ilmenivät verkkoympäristön hahmottamisen vaikeus (ka = 3,78). Vähiten haittaaviksi tekijöiksi koettiin verkkoyhteyksien kalleus (ka = 7,42), tietotekniset ongelmat (ka = 5,64) ja verkkokeskustelun outous (ka = 5,06).

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Toimeksiantajan kanssa opintomateriaalista keskusteltaessa tuli esiin toivomus, että materiaali olisi mahdollisimman helppoa tarkistaa. Tämä tarkoittaisi sitä, että opettaja toivoi pääpainon olevan monivalintakysymyksissä tai pienissä tehtävissä, joiden vastaukset opiskelija saa näkyville heti oman vastauksensa palautettuaan. Riitta Suominen ja Satu Nurmela taas esittävät kirjassaan Verkko-opettaja, että verkkototeutuksena opetettavan kurssin aineiston tulisi rakentua siten, että teoriaosuus olisi mahdollisimman tiivistä (näyttöpäätteeltä lukeminen on raskaampaa kuin kirjasta) ja tehtävät laajoja, jolloin opiskelija hahmottaa paremmin kokonaisuuksia ja joutuu käyttämään ajatustyötä tehtävän ratkaisuun. Tämä vastakkainasettelu tarjosi siten meille sopivan haasteen: kuinka tehdä opintojaksosta sekä ohjaaja- että opettajaystävällinen kokonaisuus.

Pilottiryhmän jäseniltä tuli palautetta, että pelkästään virtuaalinen ohjeistaminen on vaikeaselkoista. Ratkaisuna tähän pohdimme, onko mahdollista kasvokkain käytävän aloitusluennon lisäksi käyttää esimerkiksi Mindmeister-sivustolla luotuja mindmapejä ohjeistuksen tukena. Noin $\frac{1}{3}$ opiskelijoista sai heti idean päästä kiinni ja alkoi työskennellä ja kommunikoida ryhmänsä kanssa. Noin $\frac{1}{3}$ opiskelijoista tarvitsi hieman lisäapua opettajalta tai oman ryhmänsä jäseniltä päästäkseen vauhtiin, ja $\frac{1}{3}$ jätti projektin kesken aikataulu- tai muihin syihin vedoten. Jäljellä olevat opiskelijat jaettiin ryhmiin seuraavasti: ryhmä Siniset, ryhmä Punaiset ja ryhmä Keltaiset. Jokaiseen ryhmään jaettiin kolme henkilöä. Sinisillä oli vain yksi määräpäivä tehtävien suhteen, Punaisilla oli jokaiselle tehtävälle määritelty palautuspäivä, ja Keltaisille oli määrätty kaksi määräpäivää, joihin mennessä tietyt tehtävät piti olla tehtyinä.

Pilottiryhmän toiminnassa havaittavia ongelmia ovat tutkimusryhmän jäsenten itseohjautuvuus: toisaalta jäsenet ovat vapaaehtoisina itse ohjautuneet mukaan projektiin, mutta heiltä puuttuu suurempi ”pää tavoite” (esim. tämän asian suorittamalla saan tutkinnon). Myös ryhmän jäsenten väliset sidokset ovat löyhiä,

sillä he eivät tunne entuudestaan toisiaan, eivätkä kuulu muutoin samoihin sidosryhmiin kuin tutkimusryhmän puitteissa. Motiivin ja motivaation löytämisessä voi siis osalla jäsenistä olla ongelmia.

8.1 Ryhmien eroavaisuudet ja vaikutukset lopputuloksiin

Siniset

Sinisten ryhmällä oli vain yksi määräpäivä (5.4.), johon mennessä heidän tuli saada tehtyä kaikki opettajien määräämät osasuoritukset. Ryhmän jäsenet kertoivat palautteessaan työskentelyn aloittamisen olleen hankalinta, ja ryhmän sisällä oli myös eroja verkko-opiskelun ja perinteisen opiskelun suosimisessa.

Aikataulutusta ryhmä kritisoi, sillä yksi määräpäivä sai aikaan sen, että tehtävät aloitettiin vasta sitten kun oli aivan pakko, eli liian myöhään. Aikataulusta sopimiseen ryhmä käytti vain Facebookia. Ryhmän jäsenillä oli myös ongelmia keskinäisen viestinnän kanssa. Annetusta palautteesta voidaan päätellä, että ryhmän jäsenillä oli tarve olla samaan aikaan paikalla, vaikka verkko-opiskelun idea on juuri se, että kukin voi kommentoida tai jättää viestiä toisille ryhmäläisille silloin, kun ehtii, eikä opiskelu ole aika- ja paikkasidonnaista. Sinisten ryhmälle tuotti myös ongelmia sisäistää annettuja ohjeita, ja ryhmä kaipasi myös opettajälähtöistä ohjausta, jossa neuvotaan kädestä pitäen työskentelyn eri vaiheet.

Työkaluista Sininen ryhmä antoi pääasiassa positiivista palautetta, vaikka Facebookin kohdalla ryhmä oli sitä mieltä, että se ei ole virallinen ryhmätyö- tai opiskeluväline. Google Docs koettiin hyvänä ja helppona apuvälineenä työskentelyssä. Ryhmä ei käyttänyt aikataulujen suunnittelemiseen Sumplia tai Doodlea vaan sopi aikatauluista Facebookin kautta.

Punaiset

Punaisten ryhmälle oli kolme deadlinea tehtävien suhteen: ensimmäinen koskien aikatauluista sopimista, toinen koskien raportin palautusta ja kolmas koskien palautteen antoa. Ryhmäytymisen alkuvaiheessa yksi ryhmäläisistä tipputautui pois

toimintatutkimuksesta. Opettajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella syynä pois jättäytymiseen oli kiireinen aikataulu ja ongelmat projektin tehtävien hahmottamisessa.

Ryhmän jäsenet käyttivät työssään työkaluina Facebookia, Google Docsia, blogia ja Slide Sharea: Facebookia keskinäiseen kommunikointiin ja aikatauluttamiseen, Google Docsia raportin tuottamiseen, Slide Sharea koosteen jakamiseen ja blogikommentointia palautteen antoon.

Molemmat ryhmäläisistä kokivat, ettei ryhmäytymiseen ollut tarpeeksi aikaa ja että aikataulujen sopiminen oli hankalaa. Ryhmä ei käyttänyt aikataulujen sopimiseen mitään aikataulutustyökalua (Doodle, Sumpli), joka olisi helpottanut tehtävää, vaan sopi aikatauluista Facebook -keskusteluiden avulla. Ryhmäläisten mielestä projekti olisi ollut hyvä aloittaa "Kick-Off" -tapaamisella, jossa ryhmäläiset olisivat saaneet tutustua toisiinsa ja keskustella yhteisestä projektista ja siihen liittyvistä rooleista.

Keltaiset

Ryhmällä oli kaksi aikataulua, välietappi ja loppuetappi. Keltaisten ryhmällä oli ryhmistä selkeästi eniten kokemusta erilaisten verkkotyökalujen käytöstä ja opiskelusta verkossa. Tämäkin ryhmä tosin koki ongelmallisena sen, ettei kaikkia osapuolia Facebookin kautta sittenkään saanut tavoitetuksi. Muutoin ryhmäläiset kokivat virtuaalityöskentelyn helpoksi ja mukavaksi tavaksi tehdä projekteja. Tämäkään ryhmä ei käyttänyt apuna aikataulusohjelmia vaan sopi raportin työstämisestä 2 päivää ennen deadlinea Facebookissa. Keltaisten ryhmästä putosi alkuun yksi jäsen pois aikataulusyihin vedoten.

Pilottiryhmän johtopäätökset

Pilottiryhmän jäsenten työskentelyssä huomasi selkeästi jaon niihin, jotka joko opiskelevat parasta aikaa tai ovat äskettäin valmistuneet ammattikorkeakoulusta, ja niihin, joiden opiskelusta on jo vierähtänyt aikaa tai joiden opiskelumenetelmät poikkeavat suuresti ammattikorkeakoulussa vallalla olevista metodeista. Opiskelurutiinin omaavilla ei ollut suurempia ongelmia tehtävänantojen ymmärryksessä tai ryhmätyöskentelyssä, kun taas rutiinin puutteesta kärsivät

kaipasivat enemmän opettajan ohjausta ja syyttivät herkästi toteutusta vaikeaselkoiseksi ja ohjeistusta käsittämättömäksi. Avuksi tähän varmasti ovat nk. Kick-Off-tilaisuudet ja selkeät ja lyhyet ohjeet verkossa (ranskalaisin viivoin, mindmap-työkalua käyttäen, videoselostus ja powerpoint-esitys tukena). Verkkomateriaalin luomisessa on hyvä välttää suuria tekstimassoja, joten tekstin tukena tai sen sijaan voi käyttää erilaisia havainnollistamismenetelmiä.

Aikataulutuksessa vähiten ongelmia oli ryhmällä, jolle oli asetettu eniten määräpäiviä. Opintojakson selkeä jaksottaminen erilaisilla deadlineilla siis antaa valmiin rytmin opintojakson suorittamiseen.

8.2 Kooste verkko-opiskelun ja verkko-opiskelijan heikkouksista ja vahvuuksista

TAULUKKO 1. Verkko-opiskelun SWOT-analyysi

Laadimme SWOT-analyysin pohjautuen opiskelijakyselyssä ilmenneisiin seikkoihin, ja seurasimme analyysin paikkansapitävyyttä toimintatutkimuksen pilottiryhmien opiskelun edetessä.

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> · joustavuus · tehokkuus · ei sidottu aikaan eikä paikkaan · liikkuvuus · globaalius · ongelmaratkaisu · oppimisprosessi · oppijakeskeisyys · tarjoaa monipuolisia opiskelumahdollisuuksia · oman osaamisen arvostus · konstruktivisuus · esteettömyys · itseohjautuvuus 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> · vuorovaikutus · palautteenanto · vertaistuki · tuen puute · yhteyksien pidon hankaluus · kokemusten jakaminen · ryhmätyö · tiedon oikeuden arviointi · tietotekniikan käyttötaito · pedagogiset taidot
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> · vuorovaikutuksen lisääminen · ryhmätyö & kokemusten jako <p>mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> · uuden tekniikan hyväksikäyttö · sosiaalinen media & muut paikat missä käyttäminen luontevaa · verkostoituminen · tiedon keruu eri paikoista · kansainväliset projektit · monipuolisuus · suuret kasvumahdollisuudet 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> · Tekniikan epävarmuus (onko nykyään?) · motivaatio · palautteen puute → tehtävien ymmärtäminen · virukset · tekniset rajoitteet · muutosvastarinta · sisällön kehittyminen · erilaiset oppijat

Opintojakson suunnittelussa tärkeintä on tiedostaa heikkoudet ja kiinnittää niihin huomiota. Esimerkiksi kyselyissä on tullut ilmi, että vuorovaikutus, palautteenanto ja tuen puute ovat virtuaaliopintojen heikkouksia. Nämä ovat helposti korjattavissa siten, että opintojakso on pohjustettu hyvin ja että vuorovaikutukselle on annettu opintokokonaisuudessa tilaa. Lisäksi vuorovaikutuksen tulee toimia ”matalan kynnyksen periaatteella”.

Toimintatutkimuksessa ratkaisimme verkko-opiskelun heikkouksia seuraavilla tavoilla: kannustinme ryhmien jäseniä käyttämään Facebookin chat-keskustelua myös ryhmien rajojen ulkopuolelle, jättämään opiskelualustan seinälle kysymyksiä ja keskustelemaan vapaasti. Toimintatutkimuksen palautteessa tuli ilmi, että vuorovaikutus olikin toiminut ryhmien välillä vähintään hyvin – osatekijöinä olivat varmasti opiskelijoiden itseohjautuvuuden ja aktiivisuuden lisäksi se, että ”opettaja” kannusti avoimeen vuorovaikutukseen opintojakson aikana. Opintojakson etenemiselle oli asetettu selkeitä välietappeja, ja ”opettaja” teki väliaikapäivityksiä opiskelualustan seinälle niin, että ne olivat kaikille osallistujille helposti nähtävissä.

Opintojaksojen suunnittelussa opettajan työtä helpottavia ja opintojakson sujuvuutta parantavia toimenpiteitä olisivat seuraavat: selkeiden aikataulutusten asettaminen (useita välietappeja), selkeä aloitusinfo tai mindmap (havainnollistamista pelkän tekstin sijaan), aikoja, joita opettaja on varannut kysymysten esittämiselle tai keskustelulle chatissa tai muutoin (kuitenkin siten, että esitetyt kysymykset näkyvät kaikille opiskelijoille) sekä yleinen opiskelijoiden kannustaminen verkostoitumaan myös vapaa-ajalla; esimerkiksi verkkoyhteisöihin luodut luokkaryhmät, jotka toimivat nykyaikaisina välitunteina opiskelijoiden välisessä vuorovaikutuksessa.

Pilottiryhmien yhtenä tehtävänä oli koostaa diaesitys verkko-opiskelun ja -opiskelijan heikkouksista ja vahvuuksista.

Verkko-opiskelun vahvuuksina pilottiryhmäläiset näkivät ajasta ja paikasta riippumattomuuden, tekniikan mahdollistaman monipuolisuuden opiskelussa (myös ryhmissä), omien opintojen ja aikataulujen suunnittelun ja muuhun elämään

sovittamisen helppouden, materiaalien päivittämisen helppouden, sen, että tietoa on paljon saatavilla, ja työskentelyn tehokkuuden. Heikkouksiksi ryhmäläiset kokivat yksinäisyyden ja vuorovaikutuksen synnyttämisen, viestien väärinymmärtämisen, ohjeiden ymmärtämisen vaikeuden, roolien ja vastuiden muodostumisen ryhmässä, puutteelliset taidot tekniikassa, verkkoyhteyksien ongelmat, oma-aloitteisuuden ja itseohjautuvuuden korostumisen, tehtävien lykkääntymisen vapaan aikataulun vuoksi, lähdekriittisyyden ja motivaation puutteen.

9 OPINTOMATERIAALIN LUOMINEN OPTIMAAN

Optiman opintomateriaali koostuu neljästä aihealueesta: ulosoton yleiset periaatteet ja täytäntöönpano, ulosottooperusteet, ulosmittaus ja konkurssi.

Jokainen aihealue sisältää eripituisia casetehtäviä ja näiden lisäksi

monivalintakysymyksiä kaikista aihealueista. Teimme jokaiseen aihealueeseen kahdesta neljään tehtävävaihtoehtoa. Tarkoituksena on, että opettaja valitsee

jokaisesta osa-alueesta yhden tehtävän, jonka teettää kullakin

opintojaksototeutuksella (yhteensä neljä osatehtävää ja monivalintakysymykset).

Tällä tavalla opintojaksoa voidaan toteuttaa mahdollisimman monta kertaa niin, että toteutus on kuitenkin joka vuosi erilainen.

Optiman kokonaisuuden suunnittelussa otimme huomioon opettajan toiveiden

lisäksi tutkimuksissamme esiin tulleet ongelmat ja toiveet, kuten nopea

palautteenanto ja tehtävän antojen selkeys. Selkeyttä parantaaksemme teimme osan

tehtävistä videomuodossa ja käytimme aloitusinfon pohjana mindmapiä.

KUVIO 8. Aloitus-mindmap

Aloituskarttaan olemme koostaneet aikataulutusta, suoritustapoja, lähdemateriaalia ja yhteydenpitoa koskevia tietoja. Aikaisempaan ”kirjansivumaiseen” toteutukseen verrattuna kokonaisuus on helpompi hahmottaa ja karttaan on voitu tehdä suoria linkkejä, joista opiskelija pääsee käsiksi suoraan lähdemateriaaliin. Opettajan näkökulmasta karttaa on myös helppo muokata reaaliaikaisesti. Karttan heikkoutena voidaan nähdä irrallisuus opiskelualustasta: kartan pohja on Mindmeister-sivustolla, jonne opettajalla pitää olla erilliset tunnukset. Palvelu on myös maksullinen.

Opintokokonaisuuteen valitsemamme tehtävät on muokattu oikeista oikeustapauksista. Ne ovat case-tehtäviä, joita on havainnollistettu videoilla ja tositteilla. Case-tehtävissä tärkeintä on se, että opiskelija osaa soveltaa hankkimaansa tietoa käytäntöön. Tehtävien teossa korostuu monialainen tiedonhankinta, ja lakitekstin soveltaminen ja ymmärtäminen. Tehtävät ovat usein myös yhtä monimutkaisia kuin tapaukset oikeassakin elämässä.

Opiskelijan teoreettisen tiedon hallintaa mitataan opintojaksolla erilaisilla essee-tehtävillä, joista opiskelijan on mahdollista joko saada mallivastaus heti tai oppia aiheesta lisää vertaisarvostelun ja opettajan kirjoittaman mallivastauksen avulla, joka julkaistaan sen jälkeen, kun vertaisarviointi on tehty tai muiden opiskelijoihin tuotoksiin on ehditty tutustua.

KUVIO 9. Mallivastaussivu

/bin/user?rand=54135

Riina Wiik » Haku Ohjeet FIN

Kiinteä ja irtain omaisuus

Wiik Riina

Kysymys	Tila
Kiinteä ja irtain omaisuus	Vastattu

Mitä eroa on kiinteän ja irtaimen omaisuuden ulosmittaamisella, ja miten yleisesti näiden suhteen toimitaan ulosmittaessa?

Vastaus

lällallaa

Mallivastaus

Pääsääntö on, että irtain omaisuus ulosmitataan ennen kiinteää omaisuutta. Viimeksi ulosmitataan omaisuus, jota velallinen elinkeinoaan varten tai muutoin eniten tarvitsee. Velallisella on joissakin tapauksissa oikeus vaikuttaa ulosmittauskohteen valintaan osoittamalla tietty omaisuus ulosmittattavaksi.

Ulosmittattavaa kiinteää omaisuutta ovat tilat ja tontit. Myös määräalat ja kiinteistöosuudet sekä panttauskelpoiset tontinvuokraoikeudet ja muut käyttöoikeudet maahan voidaan ulosmitata. Ulosmittaus kohdistuu kaikkeen, mikä kiinteistöön kuuluu, esimerkiksi alueella oleviin rakennuksiin ja kasvavaan metsään.

Ulosmittaus toimitetaan ulosottomiehen virkahuoneessa, kiinteistöllä tai muussa ulosottomiehen sopivaksi katsomassa paikassa. Ulosottoasian vireilletulon yhteydessä velalliselle annetaan yleensä vireilletuloilmoitus, joka sisältää mm. ohjeita ulosmittauksen varalta

Ulosmittauksesta laaditaan päätösasiakirja, joka sisältää muutoksenhakuohjeet. Ulosmittauksesta tehdään

Palautteenantoa helpottaaksemme osassa tehtäviä vapautuu mallivastaus opiskelijan palautettua oman versionsa tehtävästä. Mallivastaukset mahdollistavat nopean palautteenannon ja opiskelijan on mahdollista peilata omaa tuotostaan mallivastauksessa esitettyihin asioihin. Mukana on kuitenkin myös laajempia kokonaisuuksia, joiden vastaukset opettajan täytyy tarkistaa erikseen. Tämä säilyttää vuorovaikutuksen opettajan ja opiskelijan välillä eikä jätä opiskelijaa vain Optimassa olevan informaation varaan. Laajempien tehtävien vastaukset ovat myös näkyvillä Optimassa vertaisarviointia varten, jossa tarkoituksena on, että opiskelija voi verrata omia vastauksiaan muiden opiskelijoiden vastauksiin. Opettajan valinnaksi jää, kirjoittavatko opiskelijat vastauksen lisäksi vertaisarvioinnin vai riittääkö pelkkä tutustuminen muiden opiskelijoiden vastauksiin.

Osa case-tehtävistämme on tehty videoselosteena, jossa niin sanottu lakitoimiston asiakas tulee konsultaatiokäynnille, ja opiskelijan tehtävänä on auttaa asiakasta

tämän ongelmissa. Mukana saattaa olla asiakkaan asiaan liittyviä dokumentteja, joihin opiskelijan tulee tutustua ja selvittää niiden avulla asiakkaan ongelmaa.

Facebook-toimintatutkimuksen tulosten perusteella emme liittäneet Optiman ulkopuolisia työkaluja Mindmeisteria enempiä virtuaalitoteutukseen. Suurimpina syinä tähän ovat Optiman tietynlainen kankeus ja vankka nojaaminen sen sisäisiin toimintoihin sekä opiskelijoiden mielipiteet sosiaalisesta mediasta opiskelun välineenä. Tutkimuksessa ilmeni muun muassa, että Facebook koetaan vielä enemmän vapaa-ajan kuin työskentelyn välineenä, ja että blogit ja foorumit koetaan hiukan kankeiksi ja epäkäytännöllisiksi opiskelun kannalta. Opiskelijat antoivat myös palautetta siitä, että mieluummin opintomateriaali ja opiskelun elementit ovat keskitettyinä (Optimassa), kuin että niitä olisi ripoteltu ympäri verkkoa (blogit, foorumit, julkaisutyökalut). Opiskelijat kuitenkin kokivat Facebookin ryhmäytymisen kannalta erittäin hyödylliseksi, kuin välituntina, jossa voi vapaamuotoisesti ja ”matalan kynnyksen periaatteella” vaihtaa ajatuksia liittyen opiskeluun ja muihinkin asioihin.

Virtuaaliopintojakson tueksi olisikin suotavaa, että opiskelijat perustaisivat opiskelun tueksi joko ryhmä - tai opintojaksokohtaisia ryhmiä Facebookiin, jossa opiskelijat voisivat keskustella tehtäviin ja opiskeluun liittyen epävirallisesti. Näin saataisiin järjestettyä vuorovaikutusta opiskelijoiden välillä, sillä kokemustemme mukaan keskustelualustana Optima on melko jäykkä, ja suorastaan huono väline keskusteluun.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Ilmiöpohjainen oppiminen. 2010. Wikipedia. Viitattu: 6.12.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ilmi%C3%B6pohjainen_oppiminen

Ilmiöpohjainen oppiminen ja opetus. 2012. Ilmiöpohjaisuus –sivusto. Viitattu: 6.12.2012. <http://ilmiopohjaisuus.ning.com/>

Ilmiöpohjaisuus. 2012. Wikispaces. Viitattu: 6.12.2012.
<http://ilmiopohjaisuus.wikispaces.com/Ilmi%C3%B6pohjaisuus>

Kalliomaa, S. 2011. Suosituimmat sosiaalisen median palvelut. KoKoSoMe –sivusto. Viitattu 5.12.2012. <http://kokosome.fi/suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>

Kalliala, E. & Toikkanen, T. 2012. Sosiaalinen media opetuksessa. 2. p. uud. p. Saarijärvi: Finn Lectura.

Kananen, J. 2011. Kvantti, kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas, Jyväskylä: JAMK.

Kananen, J. 2009. Toimintatutkimus yrityksen kehittämisessä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Koli, H. 2008. Verkko-ohjauksen käsikirja. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Koli, H. & Silander, P. 2002. Oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Koli, H. & Silander, P. 2003. Verkko-opetuksen työkalupakki – oppimisaihiosta oppimisprosessiin, Saarijärvi: Finn Lectura.

Nurmela, S. & Suominen, R. 2011. Verkko-opettaja. 1. p., Helsinki: WSOYPro

Opintojaksotarjonta. 2012. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opintojaksotarjonta. Viitattu 6.10.2012.
http://soopas.jamk.fi/pls/ooo/jaksotukset_asiosta.main?lukukausi=2S3K

Perusasioita oikeustieteestä. N.d. Helsingin Yliopisto, Avoin Yliopisto. Viitattu 18.4.2012. <http://www.avoin.helsinki.fi/kurssit/oikjohd/materiaali/osa1.html>

Poikela, S. 2003. Ongelmaperustainen pedagogiikka ja tutorin osaaminen. Tampere: Cityoffset.

Portimojärvi, T. 2002. Verkko-opiskelun rajat ja mahdollisuudet. Teoksessa Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere: Tampere University Press.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 24.03.2012. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_4.html.

Salovaara, H. 2004. Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniikan pedagogiseen käyttöön. Ongelmakeskeinen oppiminen (PBL). Suomen virtuaaliyliopisto. Viitattu 21.03.2012.

http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_6/ongelmakeskeinen.html

Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. & Oksanen, U. 2001. Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Helsinki: Edita.

Sosiaalinen media. 2012. Wikipedia. Viitattu 5.12.2012.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_media.

LIITTEET

Liite 1. Toimintatutkimuksen päiväkirja

15.2.2012 Ryhmä luotu

The screenshot shows a Facebook group page for 'Verkko-luokka'. The page header includes the Facebook logo, a search bar, and navigation icons. The group name 'Verkko-luokka' is displayed at the top. Below the header, there are several posts from the user 'Raijamaija Kauppinen':

- A post from 17 March at 11:09 with 31 likes, containing a '31' icon and the text 'Like · Comment · Follow post · 17 March at 11:09'.
- A post from Monday, 19 March 2012 at 18:00 with 31 likes, titled 'Tutkimukseen osallistumisen deadline/Ryhmiin muodostaminen'.
- A post from 17 March at 11:06 with 31 likes, containing a '31' icon and the text 'Like · Comment · Follow post · 17 March at 11:06'.
- A post from 17 March at 10:38 with 31 likes, titled 'Raijamaija Kauppinen updated the description.' The description reads: 'Tervetuloa RAMK:n verkko-opintojaksolle! Teemme opinnäytetyötä liittyen verkko-opintojen kehittämiseen, erityisesti juridiikan opiskelun saralla. Olemme valinneet teidät sattumanvaraisesti osallistumaan noin kolme viikkoa kestäväan projektiin. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää sosiaalisen median käyttömahdollisuuksia verkko-opintojen apuvälineenä.' It has 31 likes and the text 'Like · Comment · Follow post · 17 March at 10:38'.
- A post from 17 March at 10:38 with 31 likes, titled 'Raijamaija Kauppinen renamed the group to "RAMK Opintojakso".' It has 31 likes and the text 'Like · Comment · Follow post · 17 March at 10:38'.
- A post from 15 February at 08:44 with 31 likes, titled 'Raijamaija Kauppinen renamed the group to "AMK Juridiikan opintojakso".' It has 31 likes and the text 'Like · Comment · Follow post · 15 February at 08:44'.
- A post from 15 February at 08:43 with 31 likes, titled 'Raijamaija Kauppinen created the group.' It has 31 likes and the text 'Like · Comment · Follow post · 15 February at 08:43'.
- A post from 15 February at 08:43 with 31 likes, titled 'Raijamaija Kauppinen and 10 other people are in this group'. It includes a row of 11 member profile pictures and the text 'See All Members'.

17.3.2012 Ryhmän kuvaus päivitetty Facebook-sivustolla. Ryhmään on kutsuttu 40 henkilöä sattumanvaraisesti tutkijoiden Facebook-ystävien listalta.

19.3.2012 Vapaaehtoiset osallistujat ovat ilmoittautuneet ohjeiden mukaan, ja pilottiryhmän työskentely voi alkaa. 9 henkilöä on jaettu 3 hengen pienryhmiin. Ensimmäiset ohjeistukset ryhmille on jaettu.

Search for people, places and things

RAMK Opintojakso About Events Photos Files

All + Create Doc + Upload File

TEHTÄVÄ 2
31 March at 10:14 · Latest version by Raijamaija Kauppinen

Opettajien sähköpostit
20 March at 22:16 · Latest version by Raijamaija Kauppinen

RAPORTTIOHJE
20 March at 20:53 · Latest version by Raijamaija Kauppinen

TEHTÄVÄOHJEET
20 March at 20:51 · Latest version by Raijamaija Kauppinen

24.3.2012 Havaittavissa on, että noin kolmasosa ryhmästä on aloittanut työskentely omaa aikatauluaan noudattaen ja ryhmän koolle kutsuja on ottanut vastuun ryhmän vetämisestä. Yksi kolmasosa odottelee vielä ryhmänohjaajan kutsua, ja yksi kolmasosa on opettajan näkökulmasta ”näkyttömissä”, he eivät siis ole kommentoineet ryhmän seinällä oleviin tehtävänantoihin tai vastanneet opettajan kyselyihin seinällä.

Ryhmän jäseniltä on kysytty työskentelyn aloittamisesta, sekä jaettu verkkolinkit koskien case-työskentelyä

http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_6/case_tyoskentely.htm ja

itseohjautuvaa oppimista

<http://peda.net/veraia/vep/tietoveraja/opetus/menetelmia/strukturoiduopetus/itseohjautuvuus>

28.3.2012 Kaksi ryhmää on palauttanut ensimmäisen tehtävän ajoissa. Yhden ryhmän jäsenillä aloitus on tuottanut ongelmia; ryhmän kokoonkutsuja sekä ryhmän jäsenet ovat kyselleet opettajalta lisäohjeistusta.

The screenshot shows a Facebook event page for 'RAMK Opintojakso'. At the top, there is a search bar and a navigation menu with options: 'About', 'Events', 'Photos', and 'Files'. Below the menu, there is a search icon and a '+ Create event' button. The main content is organized by month:

- April**
 - Pirottiryhmätutkimuksen viimeinen deadli...**
 - Thursday, 5 April 2012 at 23:30
 - Raijamaija Kauppinen and 9 other guests
 - Join · Decline
- March**
 - Raporttideadline**
 - Thursday, 29 March 2012 at 00:30
 - Raijamaija Kauppinen and 6 other guests
 - Join · Maybe
 - Aikatauludeadline**
 - Saturday, 24 March 2012 at 00:30
 - Raijamaija Kauppinen and 3 other guests
 - Join · Maybe
 - Tutkimukseen osallistumisen deadline/Ryh...**
 - Monday, 19 March 2012 at 18:00
 - Raijamaija Kauppinen and 2 other guests
 - Join · Decline

5.4.2012 Viimeiselle ryhmälle on annettu muistutus tehtävän palauttamisesta

16.4.2012 Viimeinen ryhmä on palauttanut tehtävänsä.

Search for people, places and things

RAMK Opintojakso [About](#) [Events](#) [Photos](#) [Files](#)

 [Write Post](#) [Add Photo / Video](#) [Ask Question](#) [Upload file](#)

Write something...

 Raijamaija Kauppinen

RAMK ja Shell Helmisimpukka ovat yhdistäneet voimansa, ja projektin loppuun vieneet ovat saaneet tänään kiitosviestin munkkikahvien merkeissä ;)

[Like](#) · [Comment](#) · [Follow post](#) · 27 April at 15:36

 Roikosen Masa and 2 others like this.

 Roikosen Masa Mä arvasin, että tää oli palkitseva opintojakso :)
Kiitos opettaja! Suu makiaksi!
27 April at 18:58 · [Like](#) · 1

 Write a comment...

Liite 2. Opettajille suunnattu kysely verkko-opinnoista

1. Missä suhteessa käytät verkko-opiskelua verrattuna lähiopetukseen juridiikan opintojaksojen suorittamisessa?
2. Verkko-opintojen vahvuudet?
3. Verkko-opintojen heikkoudet?
4. Millaisia palautteenantomenetelmiä olet käyttänyt verkko-opinnoissa?
5. Miten vuorovaikutus on järjestetty pitämilläsi verkko-opintojaksoilla?
6. Käytätkö verkko-opintojakson työympäristöinä jotain seuraavista:
 - a. Blogi
 - b. Facebook
 - c. Google Docs
 - d. Sumpli tai muu aikataulutustyökalu
 - e. Jokin muu, mikä?
7. Millaisia oppimismenetelmiä käytät verkko-opintojaksoilla?
8. Mitkä asiat ovat verkossa opettamista helpottavia/vaikeuttavia tekijöitä?

Liite 3. Tutkimuskysely opiskelijoille

Segmentointi

1. Ikä, 18-25, 25-35, 35-45, 45-vanhempi.

Ikäjakauma määriytyy oletetun tietotekniikkaosaamisen perusteella.

2. Sukupuoli Mies/Nainen
3. Opiskelun aloitusvuosi 2009, 2010, 2011, muu mikä?
4. Päivä/iltaopiskelija
5. Aiempi kokemus virtuaali/verkko-opinnoista On/Ei , vaihtoehdot:
 - Projektioppiminen Kyllä/Ei
 - PBL Kyllä/Ei
 - Ankkuroiva opetus Kyllä/Ei
 - Tutkiva oppiminen Kyllä/Ei
 - Portfolio-oppiminen Kyllä/Ei
 - Ilmiöpohjainen oppiminen Kyllä/Ei
6. Aiempi kokemus virtuaali/verkkoympäristöistä, On/Ei, vaihtoehdot:
 - Optima Kyllä/Ei
 - Moodle Kyllä/Ei
 - Wilma Kyllä/Ei
 - Facebook Kyllä/Ei
 - Google Docs Kyllä/Ei
 - Slideshare Kyllä/Ei
 - Google+ Kyllä/Ei
 - Blogger Kyllä/Ei
 - Wikipedia Kyllä/Ei
 - Mindmeister Kyllä/Ei
 - Skype Kyllä/Ei
 - MSN Messenger Kyllä/Ei
 - Muita, mitä?
7. Oletko opiskellut tai työskennellyt ryhmässä? Kyllä/Ei

Ryhmätyöskentelyn vahvuudet/heikkoudet, kerro 2 eniten haittaavaa, 2 eniten hyödyllistä tekijää?

Edut: Pystyn soveltamaan oppimaani muissa konteksteissa (Oppimisen transfer), Pystyn käymään enemmän vuorovaikutusta (Yhteistoiminnallisuus),
Suunnittelen aktiivisesti opintoni ja etenen tavoitteiden mukaisesti

(Intentionaalinen oppiminen ja aktiivisuus), Opettajan palaute ja tuki,
Oppimateriaaleissa esitetyt uudet asiat on helppo liittää aiemmin opiskeltuun
tietoon (Konstruktivisuus), Yksilöllinen oppimisympäristö

Haitat: Ryhmän jäsenten väliset eroavaisuudet, Huono henkilökemia,
Ajanhallinnan vaikeudet, Ryhmän liian yhtenäinen ajattelu, Konfliktit,
Roolijaon ja vastuiden epätasapaino

8. Verkko-opiskelun vahvuudet/heikkoudet kerro 2 eniten haittaavaa, 2 eniten
hyödyllistä tekijää?

Edut: Pystyn soveltamaan oppimaani muissa konteksteissa (Oppimisen
transfer), Pystyn käymään enemmän vuorovaikutusta (Yhteistoiminnallisuus),
Suunnittelen aktiivisesti opintoni ja etenen tavoitteiden mukaisesti
(Intentionaalinen oppiminen ja aktiivisuus), Opettajan palaute ja tuki,
Oppimateriaaleissa esitetyt uudet asiat on helppo liittää aiemmin opiskeltuun
tietoon (Konstruktivisuus), Yksilöllinen oppimisympäristö

Haitat: Eristyneisyys ja yksinäisyys, Vaikeudet verkkoyhteyksissä,
Ajanhallinnan vaikeudet, Verkkoyhteyksien kalleus, Tietotekniikan ongelmat,
Verkkokeskustelun outous, Henkilökohtaisen palautteen/ohjauksen puute,
Verkko-oppimisympäristön hahmottamisen vaikeus, Opintosisältöjen liian
vaativa taso

9. Kumpi on mielestäsi hyödyllisempää, yksilö- vai ryhmätyöskentely?
10. Mitä oppimista/työskentelyä vaikeuttavia tekijöitä olet kohdannut
verkkoympäristöissä?
11. Mitkä asiat ovat verkko-opiskelua helpottavia/vaikeuttavia tekijöitä?